

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo:103002/I/2017/36089192890184196

SLEDOVANIE A VYHODNOCOVANIE KAPITÁLOVEJ VYBAVENOSTI POISŤOVNÍ VO VÄZBE NA NOVÉ PRAVIDLÁ SMERNICE SOLVENCY II A IFRS 4

Diplomová práca

Bratislava 2017

Bc. Miriama Šilhavíková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

SLEDOVANIE A VYHODNOCOVANIE KAPITÁLOVEJ VYBAVENOSTI POISŤOVNÍ VO VÄZBE NA NOVÉ PRAVIDLÁ SMERNICE SOLVENCY II A IFRS 4

Diplomová práca

Študijný program: 6209 Účtovníctvo a audítorstvo

Študijný odbor: Účtovníctvo

Školiace pracovisko: Katedra účtovníctva a audítorstva

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Meluchová Jitka, PhD.

Bratislava 2017

Bc. Miriama Šilhavíková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu na tému „*Sledovanie a vyhodnocovanie kapitálovej vybavenosti poisťovní vo väzbe na nové pravidlá smernice Solvency II a IFRS 4*” som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

vlastnoručný podpis

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela poďakovať mojej školiteľke doc.Ing.Jítke Meluchovej,PhD. za cenné rady, konzultácie, odborné vedenie, poskytnuté informácie k téme ale aj odborné pripomienky, ktorým prispela k vypracovaniu tejto diplomovej práce.

ABSTRAKT

ŠILHAVÍKOVÁ, Miriama: Sledovanie a vyhodnocovanie kapitálovej vybavenosti poisťovní vo väzbe na nové pravidlá smernice Solvency II a IFRS 4 – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra účtovníctva a audítorstva – doc. Ing. Jitka Meluchová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2017, 72.

Cieľom diplomovej práce bolo zoznámiť sa a charakterizovať problematiku sledovania a vyhodnocovania kapitálovej vybavenosti poisťovní. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Prvá kapitola je venovaná všeobecným informáciám o solventnosti poisťovní, o histórii vývoja smernice Solventnosť II a o poznatkoch medzinárodného štandardu IFRS 4. V druhej kapitole sme si charakterizovali hlavný cieľ záverečnej práce a všetky čiastkové ciele potrebné na jeho dosiahnutie. Tretia kapitola charakterizuje metodiku práce a metódy skúmania, ktoré boli využité k dosiahnutiu vytýčených cieľov. Výsledkom riešenia problematiky je štvrtá kapitola, ktorá je venovaná hlavnému cieľu záverečnej práce a to k vykazovaniu solventnosti poisťovní a k charakterizovaniu jednotlivých vzorcov na výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť a medzinárodného štandardu Poistné zmluvy.

Kľúčové slová:

Solventnosť, Smernica Solventnosť II, Kapitálová požiadavka na solventnosť, Minimálna kapitálová požiadavka, Medzinárodný štandard finančného vykazovania IFRS 4

ABSTRACT

ŠILHAVÍKOVÁ, Miriama: Monitoring and evaluation of the solvency of insurance companies in relation to the new rules directive of Solvency II and IFRS 4 - University of Economics in Bratislava. Faculty of Economic Informatics; Department of Accounting and Auditing - doc. Ing. Jitka Meluchová, PhD. - Bratislava: FHI EU, 2017, 72.

The aim of the thesis was to get acquainted and to characterize the issue of monitoring and evaluating the solvency of insurance companies. The work is divided into four chapters. The first chapter deals with general information on the solvency of insurance companies, the history of the development of the Solvency II Directive and the knowledge of the international IFRS 4. In the second chapter we describe the main objective of the final work and all the milestones needed to achieve it. The third chapter describes the methodology of work and investigation methods that were used to achieve the goals. The result of the problems is the fourth chapter, which is devoted to the main objective of the final work and the reporting of solvency of insurance companies and to characterize of the individual formulas to calculate the solvency capital requirement and the international Insurance contracts.

Keywords:

Solvency, Directive Solvency II, Solvency Capital Requirement, the minimum capital requirement, International Financial Reporting Standards IFRS 4

Obsah

Zoznam tabuliek	7
Zoznam obrázkov	7
Zoznam grafov	7
Zoznam skratiek	8
Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí	11
1.1 Legislatívny rámec úpravy solventnosti poisťovní	11
1.1.1 Nadnárodná právna úprava solventnosti poisťovní	12
1.1.2 Národná právna úprava solventnosti poisťovní	13
1.2 Základné vymedzenie pojmov z oblasti solventnosti poisťovní	15
1.3 História solventnosti poisťovní v Európskej únii	18
1.3.1 Lamfalussyho legislatívny proces	19
1.3.2 Základné piliere smernice Solventnosť II	21
1.3.3 Kvantitatívne dopadové štúdie (QIS)	28
1.3.4 Rozdiel medzi smernicami Solventnosť I a Solventnosť II	29
1.3.5 Dopad zavedenia smernice Solventnosť II	30
1.4 Medzinárodný štandard finančného vykazovania Poistné zmluvy	31
2 Cieľ práce	35
3 Metodika práce a metódy skúmania	36
4 Výsledky práce	38
4.1 Preukazovanie solventnosti poisťovňami	38
4.2 Základná kapitálová požiadavka na solventnosť	41
4.2.1 Minimálna kapitálová požiadavka	47
4.2.2 Kapitálová požiadavka na solventnosť pre odvetvie životného a neživotného poistenia	48
4.3 Vývoj Solventnosti poisťovní v SR v rokoch 2010-2015	57
4.4 Vývoj medzinárodného štandardu finančného vykazovania Poistné zmluvy	62

4.4.1 Medzinárodný štandard IFRS 4	62
4.4.2 Medzinárodný štandard IFRS 17	66
Záver	67
Zoznam použitej literatúry	69

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Základné úrovne práce	20
Tabuľka č. 2: Kvantitatívne dopadové štúdie.....	28
Tabuľka č. 3: Modul upisovacieho rizika.....	42
Tabuľka č. 4: Korelačná matica.....	42
Tabuľka č. 5: Modul neživotného poistenia-upisovacie riziko	43
Tabuľka č. 6: Modul životného poistenia-upisovacie riziko	44
Tabuľka č. 7: Modul trhového rizika.....	46
Tabuľka č. 8: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich životné poistenie	58
Tabuľka č. 9: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich neživotné poistenie	60
Tabuľka č. 10: Solventnosť univerzálnych poisťovní v SR	61
Tabuľka č. 11: Smernica Solventnosť II	64
Tabuľka č. 12: IFRS 4	65

Zoznam obrázkov

Obrázok č. 1: Piliere novej regulácie	21
Obrázok č. 2: Skutočný kapitál.....	22
Obrázok č. 3: Systém druhého pilieru Solventnosti II	25
Obrázok č. 4: Hlavné oblasti definované podľa ORSA	26

Zoznam grafov

Graf č. 1: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich životné poistenie	59
Graf č. 2: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich neživotné poistenie.....	60
Graf č. 3: Solventnosť univerzálnych poisťovní v SR	61

Zoznam skratiek

č.	číslo
resp.	respektívne
napr.	napríklad
tzv.	takzvane
ods.	odsek
tis.	tisíc
Z.z.	Zbierka zákonov
SR	Slovenská republika

Úvod

Poistovníctvo plní v systéme národného hospodárstva významnú úlohu tým, že napomáha riešiť základné problémy, ktoré vznikajú v súvislosti s mimoriadnou a neočakávanou udalosťou. Predmetom ekonomickej činnosti poistovníctva je finančná eliminácia rizík prenesených z účastníkov poistenia na poistovňu. Poistovníctvo predstavuje mimoriadne dôležité odvetvie každej trhovej ekonomiky a jeho úlohy a funkcia sú v trhových ekonomikách nezastupiteľné. Náročnosť a zložitosť poistných vzťahov si vyžaduje vysokú mieru kontroly dodržiavania pravidiel. Dohľad nad dodržiavaním pravidiel a ochranu poistených zabezpečuje orgán dohľadu nad poistným trhom. Dôležitou úlohou orgánu dohľadu je nastavenie pravidiel prevádzkovania poistovacej činnosti tak, aby poistovne pôsobiace na trhu boli dostatočne solventné. Solventnosť je schopnosť poistovne, ktorá disponuje s dostatkom vlastných zdrojov uhradiť záväzky vyplývajúce z poistných zmlúv, voči poisteným a ostatným oprávneným osobám pri vzniku poistnej udalosti.

Témou diplomovej práce je „*Sledovanie a vyhodnocovanie kapitálovej vybavenosti poistovní vo väzbe na nové pravidlá smernice Solvency II a IFRS 4*“. Povinnosť sledovať solventnosť poistovní ukladá v Slovenskej republike zákon o poistovníctve. V minulosti bola solventnosť poistovní upravovaná smernicou Solventnosť I, avšak z dôvodu zastaranosti pravidiel, princípov, zistených nedostatkov ako aj potreby reagovať na finančnú krízu, bola vytvorená smernica Solventnosť II, ktorá taktiež upravuje solventnosť poistovní. Smernica Solventnosť II bola spustená k 1. januáru 2016.

Medzinárodný štandard finančného vykazovania IFRS 4 vznikol z dôvodu potreby zamerať sa na zložité a koncepčné problémy vznikajúce pri účtovaní poistných zmlúv a na ich správne klasifikovanie. Cieľom IFRS 4 bolo zaviesť efektívne zverejňovanie informácií o poistných zmluvách o ich účtovaní a oceňovaní, ktoré nám poistovne poskytujú v rámci svojej účtovnej závierky. Zlepšenie malo zabezpečiť používateľom informácií lepšiu pochopiteľnosť jednotlivých výkazov. IFRS 4 predstavuje prvý štandard, ktorý sa zaoberá poistnými zmluvami. Nepredpokladá sa, že by mal byť posledný a to z dôvodu, že IASB pracuje na novom projekte tzv. Komplexnom projekte z poistných

zmlúv. IFRS 17 Poistné zmluvy predstavuje nový štandard, ktorý bude vydaný v prvej polovici roka 2017 s dátumom účinnosti od roku 2021, ktorý by mal priniesť zvýšenie konzistentnosti pri účtovaní poistných zmlúv ako aj zmeny týkajúce sa zverejňovania informácií poisťovňami.

Diplomová práca je členená na teoretickú a praktickú časť. V teoretickej časti sa zaoberáme legislatívnou úpravou solventnosti z pohľadu národnej a nadnárodnej úpravy. Ďalej sa zaoberáme definovaním pojmu solventnosť poisťovní a medzinárodného štandardu upravujúceho problematiku poistných zmlúv. Na základe zistených informácií si sme si stanovili hlavný cieľ a čiastkové ciele, ktoré sme si vymedzili na dosiahnutie hlavného cieľa. Naplnenie čiastkových cieľov je obsahom praktickej časti diplomovej práce. Aplikácia metód využitých v diplomovej práci bola potrebná k spracovaniu jednotlivých kapitol. Najvýznamnejšiu kapitolu práce predstavuje praktická časť. Klasifikuje informácie o dokumentoch, ktoré sú poisťovne povinné predkladať, prezentuje vývoj solventnosti poisťovní v Slovenskej republike v rokoch 2010 až 2015, charakterizuje medzinárodný štandard IFRS 4. Charakterizuje a skúma postup výpočtu základnej kapitálovej požiadavky na solventnosť a minimálnej kapitálovej požiadavky. Prezentuje analýzu výpočtu kapitálovej požiadavky na solventnosť pre odvetvie životného a neživotného poistenia .

Naším záujmom pri vypracovaní diplomovej práce je objasniť význam a úlohy poisťovní pri zabezpečení solventnosti, poukázať na zmeny, ktoré nastali pri implementovaní smernice Solventnosť II ako aj jej významnosť. Na základe nových poznatkov poukázať na opodstatnenosť medzinárodného štandardu poistné zmluvy a jeho novelizáciu.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí

Predmetom ekonomickej činnosti poisťovníctva je finančná eliminácia rizík, ktoré sú prenesené z účastníkov poistenia na poisťovateľov. Poisťovníctve predstavuje špecifické odvetvie ekonomiky. Poisťovníctvo patri k odvetviu u ktorých je nutné venovať pozornosť ochrane poistených a to z dôvodu, že patri do kategórie služieb u ktorých sa prejavujú určité zvláštnosti. Ochranu zabezpečuje orgán dohľadu. V Slovenskej republike úlohou orgánu dohľadu vykonáva Národná banka Slovenska (ďalej len „NBS“). NBS spolupracuje s Európskou centrálnou bankou v rámci jednotného mechanizmu dohľadu. Úlohou NBS je zabezpečovať stabilitu finančného sektora, ktorý je chápaný ako nevyhnutný predpoklad pre zdravé fungovania ekonomiky. Finančné zdravie a efektívne fungovanie vnútorných procesov vo vnútri každej finančnej inštitúcii sú pre finančnú stabilitu nevyhnutné. V záujme NBS je udržať dôveryhodnosť finančného trhu, ochrániť klientov a zabezpečiť rešpektovanie pravidiel hospodárskej súťaže. Okrem NBS dohliada na poisťovne a zaistovne aj Európsky systém finančného dohľadu (ďalej len „ESFS“). Cieľom ESFS je posilnenie spolupráce v oblasti dohľadu na európskej úrovni a zabezpečenie všeobecnej finančnej stability v Európskej únii.

1.1 Legislatívny rámec úpravy solventnosti poisťovní

Solventnosť subjektov vykonávajúcich poisťovaciu a zaistovaciu činnosť je často rozoberanou a upravovanou problematikou v celosvetovom meradle. Vykazovanie a sledovanie solventnosti je dôležité pre všetkých účastníkov finančného trhu (obyvateľov, firmy, banky, poisťovne a vládu). Vykazovanie solventnosti poisťovní predstavuje legislatívne potvrdenú schopnosť poisťovne plniť si svoje záväzky. Poisťovne prostredníctvom vykazovania solventnosti, dovoľujú orgánu dohľadu posúdiť, či súčasný stav solventnosti poisťovne je zárukou schopnosti v každom okamihu uhradiť svoje záväzky. Sledovanie solventnosti by malo poisťovne a orgán dohľadu upozorniť na možné zlyhanie poisťovne.

Poist'ovne ako samofinancujúce, samostatné a komerčné organizácie sú upravované nadnárodnou a národnou právnou úpravou.

1.1.1 Nadnárodná právna úprava solventnosti poisťovní

Solventnosť poisťovní bola v minulosti upravovaná smernicou Solventnosť I. Z dôvodu zastaranosti princípov, pravidiel a zistených nedostatkov bola vytvorená nová smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (ďalej len „*Solventnosť II*“), ktorú novelizuje tzv. smernica Omnibus II Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/51/EÚ zo 16. apríla 2014. Smernica Solventnosť II zabezpečila poisťovniam efektívnejšie rozhodovanie o potrebe kapitálu a tým aj prispôsobenie podnikateľskej stratégie použitého kapitálu. Pomocou modelácie rizík umožňuje lepšiu identifikáciu a vyhodnocovanie hlavných rizík, vyhodnocovanie kapitálovej potreby, efektívnejšie disponovanie s dostupnými zdrojmi a zabezpečenie kvalitnejšej vnútornej kontroly.

Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (ďalej len „*EIOPA*“) v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady EÚ (článok 16) č. 1094/2010 vydal usmernenie určené príslušným orgánom o vykazovaní na účely dohľadu a zverejňovania informácií. Usmernenie súvisí so smernicou Solventnosť II a s delegovaným nariadením Komisie EÚ 2015/35 v ktorých sa stanovujú informácie, ktoré by sa mali byť poskytnuté orgánom dohľadu.

Aplikovanie Medzinárodných štandardov finančného vykazovania sa stalo pre poisťovne povinné od 01.01.2006 pri zostavovaní účtovnej závierky a to implementáciou Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 1606/2002, ktoré je súčasťou Zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pri zostavovaní účtovnej závierky postupujú poisťovne podľa aktuálnych platných súborov Medzinárodných štandardov finančného vykazovania (ďalej len „*IFRS*“) a nadväzujúcich interpretácií stáleho interpretačného výboru SIC a výboru pre interpretácie medzinárodného finančného výkazníctva IFRIC.

Medzinárodný štandard finančného vykazovania IFRS 4 Poistné zmluvy (ďalej len „IFRS 4“) upravuje zložité a koncepčné problémy vznikajúce pri účtovaní poistných zmlúv a celkové klasifikovanie poistných zmlúv. Štandard IFRS 4 zabezpečuje efektívne a primerané zverejňovanie informácií, ktoré vyplývajú z účtovnej závierky, čím sa zabezpečuje ich lepšia pochopiteľnosť. IFRS 4 bude nahradený novým štandardom IFRS 17 Poistné zmluvy, ktorý bude vydaný v prvej polovici roka 2017 s dátumom účinnosti od roku 2021.

Právna úprava poisťovníctva sa neustále vyvíja a rozširuje o nové Smernice a Opatrenia Európskej komisie. Smernice a Opatrenia používané v poisťovniach zabezpečujú harmonizáciu účtovného vykazovania v celej Európskej únii.

1.1.2 Národná právna úprava solventnosti poisťovní

Postupný rozvoj poistných potrieb vyvoláva potrebu neustáleho vývoja poisťovníctva v Slovenskej republike. Z dôvodu neustále meniacich sa požiadaviek a prostrediu sa Zákon o poisťovníctve novelizoval jedenásťkrát. Nový zákon o poisťovníctve nahrádza starý zákon č. 8/2008 Z.z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Nový zákon, ktorým sú poisťovne regulované je zákon č. 39/2015 Z.z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o poisťovníctve“). Zákon o poisťovníctve vymedzuje základné pojmy používané v poisťovniach a zaistovniach, čím sa zabezpečuje jednotný výklad používaných pojmov.

Podľa § 33 uvedeného zákona majú poisťovne povinnosť raz ročne zverejniť správu o svojej solventnosti a finančnom stave. Správa o solventnosti a finančnom stave musí obsahovať informácie, ktoré sú podľa uvedeného zákona povinné. Rozsah informácií je definovaný v odseku 2, pričom musí byť v plnom rozsahu alebo v prostredníctvom odkazu na požadované informácie, ktoré sú povahovo a rozsahom rovnocenné, pričom sú uverejnené na základe iných všeobecne záväzných právnych predpisov. Všeobecné ustanovenia, ktoré sa týkajú kapitálovej požiadavky na solventnosť sú definované v § 48. Poisťovne sú povinné vypočítať kapitálovú požiadavku na solventnosť, ktorá sa vypočíta na základe štandardného vzorca (§ 49 až § 53) resp. ju poisťovne môžu vypočítať aj

vnútorným modelom (§ 54 až § 62) kryť vlastným zdrojmi. Poist'ovne sú povinné taktiež vypočítať minimálnu kapitálovú požiadavku, ktorá je definovaná v § 63.¹

Súčasťou národnej úpravy poisťovníctva v Slovenskej republike sú aj opatrenia vydané NBS. Jedno z najvýznamnejších opatrení je Opatrenie Národnej banky č. 11/2015 z 5.októbra 2015 o solventnosti pre poisťovne, na ktoré sa uplatňuje osobitný režim a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „*opatrenie NBS*“) ustanovuje požiadavky na výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť oddelene pre životné a neživotné poistenie. Toto opatrenie nám poskytuje klasifikovanie jednotlivých vzorcov na výpočet základnej kapitálovej požiadavky ako aj výpočet jej podmodulov a minimálnej hodnoty kapitálovej požiadavky.

Usmernenia, ktoré sú zamerané na harmonizáciu informácií zverejňovaných poisťovňami a zaist'ovňami a predkladaní informácií orgánom dohľadu spresňujú minimálny obsah informácií, ktoré poisťovne vykazujú vo vybraných správach. Odporúčanie Útvaru dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska zo 17.mája 2016 č. 3/2016 o predkladaní a zverejňovaní informácií pre sektor poistenia a zaistenia (ďalej len „*odporúčanie NBS*“) poskytuje podrobnejšie informácie o správach, ktoré sú povinné poisťovne ako aj zaist'ovne zverejňovať. Jednotlivým správam sa budeme venovať v praktickej časti diplomovej práce.

Okrem spomínaných zákonov a opatrenia sa oblasťou poisťovníctva okrajovo dotýkajú aj iné zákony, nariadenia a opatrenia štátu, ktoré taktiež reagujú na postupný rozvoj poisťných potrieb a neustály vývoj právnej úpravy poisťovníctva a poistenia, ako aj na medzinárodné legislatívne prostredie.

¹ http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_UplneZneniaZakonov/Z0392015.pdf

1.2 Základné vymedzenie pojmov z oblasti solventnosti poisťovní

Solventnosť predstavuje schopnosť v každom okamihu zabezpečiť z vlastných zdrojov úhradu všetkých záväzkov, ktoré poisťovní vyplývajú z poisťovacej a zaistovacej činnosti. Stanovenie solventnosti má osobitný význam, je to z dôvodu, že v poisťovacej praxi nie je vždy isté, či prijaté poisťné a vytvorené technické rezervy umožnia poisťovní vo všetkých nepriaznivých udalostiach splniť si svoje záväzky vyplývajúce zo spravovaného portfólia zmlúv.² Poisťovne výpočtom solventnosti preukazujú svoju kapitálovú dostatočnosť, ktorú budú mať k dispozícii v prípade vzniku nepriaznivých (negatívnych) udalostí. Vzhľadom na náhodnosť vzniku poisťnej udalosti musí poisťovňa disponovať množstvom (objemom) financií, aby bola schopná v každom okamihu splniť si svoje záväzky.³

Predstavenie dozornému orgánu definovanú rizikovú rezervu vlastného kapitálu, ktorá má zabezpečiť primerané kapitálové vybavenie poisťovní, s cieľom zabezpečiť kontinuálnu úhradu poisťných ako aj zaistných záväzkov definuje solventnosť poisťovne. Podstatou pre dozorný orgán nie je kvantitatívne určenie rizikovej rezervy v absolútnej hodnote, ale definovanie kritérií a zásad poisťovne pri výpočte danej rizikovej rezervy kapitálu.⁴ Zmyslom regulácie solventnosti nie je potreba, aby poisťovne vlastnili množstvo vlastných zdrojov, ktoré sú svojou veľkosťou neprimerané, ale aby vlastnili kapitál adekvátny svojmu rizikovému profilu.

Poisťovňa musí byť schopná kryť záväzky spôsobené udalosťami, ktoré vznikli v bežnom účtovnom období a ktorých rozsah je známi. Na tieto účely si poisťovne vytvárajú poisťné rezervy. V prípade nedostatku poisťných rezerv, musí mať poisťovňa k dispozícii

² MELUCHOVÁ, J. 2009. Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS. Bratislava. Iura Edition, 2009. 280 s. ISBN 979-80-8078-278-8.

³https://www.slaspo.sk/?s-cv-contentID=search&s-search-ispostback=1&s-search-full=1&s-search-search_value=solventnos%BB&submit=H%B5ada%BB

⁴ MAJTÁNOVÁ, A.- VACHÁLKOVÁ, I. 2009. Solventnosť, nové trendy v riadení poisťovní. Bratislava. Iura Edition 2009. 139 s. ISBN 978-80-8078-261-0.

iné zdroje, ktoré použije na krytie záväzkov vyplývajúcich z budúcich mimoriadnych udalostí. Pri mimoriadnych udalostiach platí zásada, že rozsah mimoriadnych záväzkov by nemal byť väčší, ako je objem kapitálu poisťovne, ktorý je vyčlenený na zabezpečenie týchto záväzkov. Ak má poisťovňa nedostatočnú výšku aktív resp. ak nie sú dostatočne likvidné, vzniká prípadná nesolventnosť poisťovateľa. Insolventnosť poisťovne rastie najmä s poklesom úrokových mier, s rastúcim počtom katastrofických udalostí, so zhoršujúcimi výsledkami poisťovateľa (pokles zisku) a s uvoľňovaním regulácie v poisťovníctve.⁵ Hlavným prostriedkom na dosiahnutie solventnosti poisťovne je zabezpečenie dostatočnej kapitálovej vybavenosti, výšky a kvality jej technických rezerv.

Pojem solventnosť nemožno stotožňovať s pojmom likvidita. Likvidita pre poisťovne predstavuje disponibilné zdroje, ktoré umožňujú okamžite uhrádzať finančné záväzky. Je to schopnosť podniku premieňať rôzne formy majetku na pohotovú platobnú prostriedky z čo najmenšími nákladmi. Ukazovatele likvidity vyjadrujú schopnosť podniku splácať svoje splatné záväzky.⁶

Požiadavka na kapitálovú solventnosť (ďalej len „SCR“) zohľadňuje úroveň kapitálu, ktorý poisťovní umožňuje absorbovať neočakávané straty a poskytuje primeranú záruku poistníkom a oprávneným osobám. Parametre pre výpočet SCR musia byť stanovené tak, aby poisťovňa počítala s vyčíslenými rizikami, ktorým je s diverzifikovaným portfóliom rizík vystavená, a aby boli založené na hodnote ekonomického kapitálu. SCR musí byť stanovená na takej úrovni, aby zabezpečila, že poisťovňa (zaistovňa) bude schopná splniť svoje záväzky voči poistníkom a príjemcom poistenia v priebehu nasledujúcich 12 mesiacov s 99,5% pravdepodobnosťou, ktorá obmedzuje možnosť pádu do finančného krachu v priemere raz za 200 rokov.⁷

⁵https://www.slaspo.sk/?s-cv-contentID=search&s-search-ispostback=1&s-search-full=1&s-search-search_value=solventnos%BB&submit=H%B5ada%BB

⁶ <http://www.derivat.sk/files/mur/Ukazovatele%20likvidity.pdf>

⁷ http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/docs/markt-2506-04/amended-framework_sk.pdf

Zákon o poisťovníctve definuje **minimálnu kapitálovú požiadavku** (ďalej len „MCR“) ako „minimálnu hodnotu použiteľných základných vlastných zdrojov“. ⁸ MCR je minimálna úroveň zabezpečenia, pod ktorú by finančné prostriedky poisťovne nemali klesnúť. V prípade ak množstvo základných vlastných zdrojov poisťovne klesne pod úroveň MCR povolenie na vykonávanie činnosti by sa malo zrušiť, ale to len v tom prípade, ak poisťovňa (zaistovňa) nie je schopná obnoviť sumu oprávnených základných vlastných zdrojov na úroveň MCR v krátkom časovom období. Je preto nevyhnutné, aby sa MCR počítala podľa jednoduchého vzorca a na základe údajov, ktoré je možno revidovať. ⁹ Pre jednoduchý vzorec je stanovené minimum a maximum na základe kapitálovej požiadavky na solventnosť.

Poisťovne a zaistovne sú povinné oznamovať výsledky z monitorovania kapitálovej požiadavky na solventnosť a minimálnej kapitálovej požiadavky orgánu dohľadu.

Garančný fond predstavuje jeden z nástrojov na podporu solventnosti poisťovne. Ak nastane skutočnosť, že skutočná miera solventnosti je nižšia ako výška garančného fondu, poisťný dozor má právo od poisťovne (zaistovne) vyžadovať plán na schválenie krátkodobého financovania. V takomto prípade má poisťný dozor právo obmedziť, resp. zakázať voľne disponovať poisťovní (zaistovní) s aktívami, alebo zaviesť nútenú správu. Z tohto dôvodu sú poisťovne povinné dodržiavať požadovanú mieru solventnosti vo výške trojnásobku minimálneho garančného fondu, čo im zaručí minimálnu garanciu splniteľnosti poisťných záväzkov. Pri minimálnej výške garančného fondu by paušálne zložky nemali zostať nemenné, ale mali by zohľadňovať pohyblivé faktory, napr. infláciu. ¹⁰ Minimálnu výšku garančného fondu je NBS oprávnená upravovať.

⁸ Zákon č. 39/2015 Z.z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 179, ods. 13

⁹ <http://www.minimum-capital-requirement.com/>

¹⁰ http://www3.ekf.tuke.sk/work/Konferencia%20Herlany/zbornikCD/doc/Fecenko_Stresnakova.pdf

1.3 História solventnosti poisťovní v Európskej únii

Prvé počiatky tvorby pravidiel pre solventnosť poisťovní sa týkajú začiatkov 70tich rokov minulého storočia. Od tej doby prešli pravidlá a sledovanie solventnosti mnohými zmenami. Jednou z významných zmien bolo vytvorenie projektu Solventnosť I, ktorý vychádzal z európskych smerníc. Základnou črtou projektu Solventnosť I je jednoduchosť. Zavedenie a vytvorenie potrebných činností bolo nenáročné, avšak aj tento systém mal svoje nedostatky. Solventnosť I nereagovala na prístupy a metódy, ktoré poisťovne využívali pri vedení, oceňovaní a riadení rizika, čo spôsobilo, že niektoré štáty získali voľnosť a tým sa vytvorilo prostredie prekážok na fungovanie jednotného trhu. Projekt Solventnosť I bol zastaraný a nedostatočný z hľadiska neustáleho rozvoja a zdokonaľovania sa v poisťovníctve. Na základe týchto nedostatkov sa opätovne začalo diskutovať o problematike solventnosti ako aj o efektívnosti regulácie európskeho poisťného trhu ako celku. Dopad týchto nedostatkov vyústil až do vytvorenia nového projektu Solventnosť II. Cieľom projektu bolo zavedenie harmonizovaného režimu, regulácie a dohľadu a zjednotenie existujúcich smerníc, ktoré sú uplatňované v rámci všetkých členských krajín Európskej únie.

V Úradnom vestíku Európskej únie bola publikovaná dňa 17.12.2009 smernica Solventnosť II, ktorá mala významne ovplyvniť dohľad nad poisťovníctvom a zosúladiť poisťný trh z hľadiska právneho rámca pre výkon poisťovacej činnosti na úrovni vnútorného trhu, čím sa uľahčí poisťovniam a zaistovniam krytie rizík a záväzkov. Hlavným cieľom regulácie poistenia a zaistenia ako aj dohľadu nad nimi je ochrana poisťníkov a oprávnených osôb. Oprávnená osoba by mala zahŕňať každú fyzickú ako aj právnickú osobu, ktorá má určité právo v zmysle poisťnej zmluvy.¹¹ Všetky poisťovne a zaistovne by mali mať ako súčasť svojej podnikateľskej stratégie štandardný postup hodnotenia svojich celkových potrieb týkajúcich sa solventnosti vzhľadom na svoj špecifický rizikový profil (vlastné hodnotenie rizika a solventnosti). Výsledky z hodnotenia by mali byť oznámené orgánu dohľadu. Na základe tejto smernice pristúpila NBS k vypracovaniu a k zmapovaniu pripravenosti poisťovní na novú smernicu Solventnosť II.

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0138&qid=1437566018112&from=SK>

Projekt Solventnosť II zvyšuje ochranu pre poistených a príjemcov poistného plnenia, podchycuje najnovší vývoj v oblasti finančnej, poistnej, dohľadu nad obozretným podnikaním ako aj v riadení rizík. Riziká vyplývajúce na poisťovne zachytáva komplexne, pričom požiadavka sa kladie najmä na efektívne krytie týchto rizík vlastnými zdrojmi. Odhaľuje finančnú situáciu poisťovní a zabezpečuje tak zvýšenie medzinárodnej konkurencieschopnosti poisťovateľov.¹² Keďže sa projekt Solventnosť II uplatňuje vo všetkých členských štátoch Európskej únie, ktoré pôsobia v rámci sektora poisťovníctva, prispieva tak k prehĺbeniu harmonizácie v poistnom sektore v rámci Európskej únie ako aj k zvýšeniu úrovne stability poistného trhu.

Solventnosť II je koncept právnej regulácie poisťovníctva, ktorý nahrádza Solventnosť I. Súhrn všetkých opatrení, aktualizácií a novelizácií a všetkých predchádzajúcich legislatívnych úprav boli zjednodušené do jednej smernice Európskej únie, ktorá nahradila 14 prechádzajúcich poisťovacích nariadení. Projekt Solventnosť II predstavuje výraznú zmenu v regulačnom koncepte v poisťovníctve. Vyžaduje si systematický a komplexný prístup k riadeniu a identifikovaniu všetkých druhov rizík, stanovuje nároky na vnútorný kontrolný systém poisťovní, ako aj povzbudzuje tvorbu vnútorných modelov. Projekt Solventnosť II bol rozdelený na dve fázy. Prvá fáza bola zameraná na sledovania a vytvorenie všeobecného rámca systému sledovania solventnosti, sledovanie základných konceptov a kľúčových princípov. Druhá fáza vypracúvala konkrétne detaily ako zjednotenie pravidiel na poistnom trhu, riadenie rizík, strategické rozhodnutia ako aj požiadavku na splnenie princípu regulácie. Hlavným cieľom bolo posilnenie stability finančných trhov.

1.3.1 Lamfalussyho legislatívny proces

Systém, ktorým je organizovaná tvorba pravidiel fungovania trhu finančných služieb, sa nazýva Lamfalussyho legislatívny proces. Jeho cieľom je dosiahnutie takého regulačného mechanizmu, ktorý by bol dostatočne rýchly, transparentný, demokratický a flexibilný. Dôraz sa kladie aj na spoluprácu všetkých zainteresovaných strán (tvorcov, vykonávateľov regulácie, regulovaných subjektov). Finančné trhy Európskej únie

¹² http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/Solventnost_II.pdf

odolávajú celej rade výziev (globalizácia, rozvoj informačných technológií), s ktorými sa regulácia musí vyrovnat'. Rámcová smernica Solventnosť II vznikla na základe štvorúrovňového Lamfalussyho legislatívneho procesu. Lamfalussyho proces bol poprvý krát použitý v rámci Akčného plánu finančnej služby (FSAP) na návrh „Výboru múdrych“, ktoré bolo pod vedením Alexandra Lamfalussyho. Legislatívny proces podľa baróna Lamfalussyho stojí na štyroch základných úrovniach práce.¹³ V nasledujúcej tabuľke uvádzame legislatívny proces podľa Lamfalussyho.

Tabuľka č. 1: Základné úrovne práce

Úroveň	Kto ju pripravuje?	Čo je to?	Čo obsahuje ?	Kto rozhoduje?
Prvá úroveň	Európska komisia	Rámcová legislatíva	Zahrňuje právne normy, smernice a nariadenia, ktoré upravujú charakter a rozsah vykonávacích opatrení Európskej komisie	Európsky parlament a Európska rada
Druhá úroveň	Európska komisia	Vykonávací predpis	Vydanie predpisov k rámcovej legislatíve a rozpracovanie technických implementačných opatrení	EIOPC
Tretia úroveň	CEIOPS	Interpretácia	CEIOPS spracoval metodické materiály a pravidlá za účelom zaistiť konzistentnú aplikáciu a implementáciu.	CEIOPS
Štvrtá úroveň	Európska komisia	Kontrola a vynucovanie	Implementácia a kontrola súladu legislatívy (Rada Európskej únie, dozorné orgány)	Európska komisia

Zdroj: <http://www.hanfa.hr/EN/nav/120/solvency-ii.html>

EIOPC - Európsky výbor pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie

CEIOPS- Výbor európskych orgánov dohľadu nad dôchodkovým poistením zamestnancov

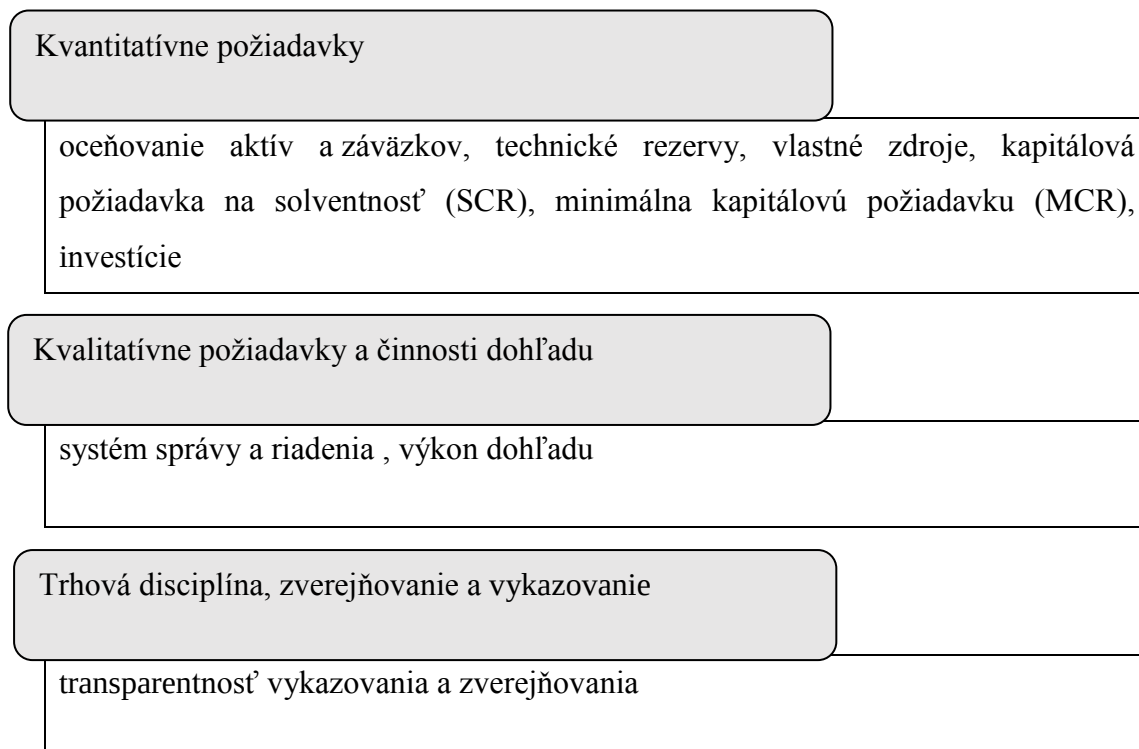
¹³ <http://www.hanfa.hr/EN/nav/120/solvency-ii.html>

Toto všetko prispelo k tomu, že Európska únia potrebovala rýchle a flexibilné procesy tak, aby si dokázala udržať konkurencieschopnosť na globálnych finančných trhoch. Pomocou Lamfalussyho procesu tak mohol vzniknúť projekt Solventnosť II.

1.3.2 Základné piliere smernice Solventnosť II

Projekt Solventnosť II prispel k zdokonaleniu systému riadenia rizík poisťovní, pretože bol založený na komplexnom prístupe, ktorý zachytáva znaky finančného zdravia poisťovne. Solventnosť II prináša trojpilierový prístup, ktorý je podobný ako systém v bankovom sektore známi ako Basel II. Požiadavky vyplývajúce z trojpilierového prístupu si zobrazíme v nasledujúcej schéme.

Obrázok č. 1: Piliere novej regulácie

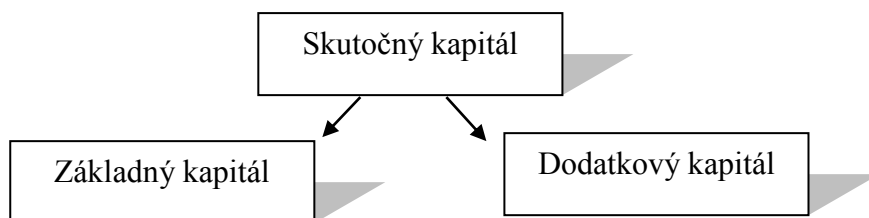

Zdroj: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=4749>

Pilier I

Základom prvého pilieru je stanovenie adekvátnej kapitálovej požiadavky na solventnosť (SCR). Prvý pilier bol zameraný na kvantifikovateľné riziká, ktorým sú poisťovne vystavené a podľa ktorých stanovujú pravidlá pre tvorbu technických rezerv, výšky a umiestnenia vlastného kapitálu a účtovnícke štandardy. Prvý pilier v sebe zahŕňa požiadavku na správnu definíciu kapitálu pre pravdepodobnosť krachu.

Obrázok č. 2: Skutočný kapitál

Zdroj: vlastné spracovanie

Základný kapitál zodpovedá majetku po odpočítaní záväzkov a podriadených záväzkov. Príkladom základných položiek kapitálu sú splatené základné imanie, emisné ážio rezervy. Dodatkový kapitál predstavuje splatné komponenty k úhrade strát. Predstavuje položky, ktoré doteraz neboli zaplatené (nesplatený základný kapitál, akreditív, záruky).

Pravidlá o technických rezervách predstavujú jadro prvého piliera, keďže ich výška najviac ovplyvňuje požiadavky na solventnosť. Pri kapitálovej požiadavke sa vychádza z dvoch úrovní kapitálových požiadaviek, z minimálnej kapitálovej požiadavky (MCR) a kapitálovej požiadavky na solventnosť (SCR). Pri MCR sa berie do úvahy rizikový prístup a informácie týkajúce sa upisovania rizika na aktíva a pasíva vo finančných výkazoch. Je stanovená pre všetky spoločnosti všeobecne (týka sa všetkých členských krajín Európskej únie). Berie sa ako taký stupeň kapitálu, že v prípade klesnutia pod jeho úroveň by mohli byť ohrození poisťenci a vystavení nežiadúcemu riziku.¹⁴ Pri požiadavke na solventnosť sa predpokladá s takým stupňom kapitálu, ktorý umožňuje pokryť resp. absorbovať

¹⁴ http://www.derivat.sk/files/casopis%202011/2011_Jun_Balaz-Majtanova.pdf

nepredvídateľné poistné plnenie, pričom poistencovi poskytuje záruku , že jeho poistné nároky budú vyplatené. Z tohto dôvodu je dôležité, aby všetky kvantifikovateľné riziká boli zahrnuté do výpočtu kapitálovej požiadavky solventnosti. Kapitálová požiadavka sa počíta štandardným vzorcom, čiastočným vnútorným modelom alebo úplným modelom.

Kvantifikovateľné riziká sú obsiahnuté v dvojstupňovom prístupe k výpočte požiadavky kapitálovej solventnosti, ktoré sú v súlade s Medzinárodnou asociáciou aktuárov (IAA), ktoré klasifikujú riziká poisťovne:

- ✓ *trhové riziko* je ovplyvňované trhom a spája sa s investičnou činnosťou poisťovne. Pod trhovým rizikom chápeme riziko straty alebo negatívnej zmeny vo finančnej situácii, ktorá je spôsobená priamo alebo nepriamo úrovňou a volatilitou trhových cien aktív, záväzkov a finančných nástrojov,
- ✓ *riziko likvidity* sa považuje za významné riziko finančnej inštitúcie. Spája sa neschopnosťou poisťovne použiť investície a premeniť svoj majetok na peňažné prostriedky, ktoré slúžia na pokrytie finančných záväzkov v čase ich splatnosti,
- ✓ *operačné riziko* sa spája so stratou, ktorá vyplýva z vnútorných postupov, systémov, z ľudského faktora, chybovosťou technológií a z vonkajších udalostí, ktoré sú neefektívne a nepriaznivé. Toto riziko negatívne ovplyvňuje poisťovne z dôvodu, že môže vyústiť až do straty dobrého mena.
- ✓ *kreditné riziko* vzniká pri kolísaní kreditnej kvality emitentov cenných papierov, taktiež pri protistranách a dlžníkoch, ktorým sú poisťovne vystavené . Predstavuje riziko z poklesu bonity alebo riziko vyplývajúce z uzavretých poistných zmlúv.
- ✓ *upisovacie riziko* predstavuje riziko straty alebo negatívnej zmeny v hodnote poistných záväzkov vyplývajúcich z poistných zmlúv. Takéto negatívne zmeny vznikajú z dôvodu neprimeraných predpokladov, ktoré sa týkajú poistného a oceňovania technických rezerv.
- ✓ *riziko koncentrácie* je spojené s prípadnou stratou, ktorá môže ohroziť solventnosť alebo finančnú situáciu poisťovní.¹⁵

¹⁵ http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2011/biatec0611.pdf

Pilier II

Druhý pilier v sebe zahŕňa požiadavky kvalitatívneho charakteru. Predstavuje súhrn procesov a postupov používaných na identifikáciu, posudzovanie, monitorovanie, riadenie a stanovenie si výšky vlastných zdrojov potrebných na zabezpečenie požiadavky solventnosti. Účelom bolo zabezpečiť kontrolu zdravia poisťovne, zosilnenie medzinárodnej spolupráce pri výmene informácii, kontrola zodpovednosti orgánov dohľadu pri procese zrovnoprávňovania a princípe transparentnosti.¹⁶ Metódy kontroly sa vykonávali pomocou rôznych záťažových testov a sofistikovaných ekonomických kapitálových modelov. Schopnosť vedenia, posúdenia, merania a riadenia činnosti a rizík bolo podmienené správnym určením celkovej potreby solventnosti pre riziko (krátkodobé, dlhodobé).

Druhý pilier sa mal zamerať najmä na funkcie, ktoré musí poisťovňa vykonávať a to:

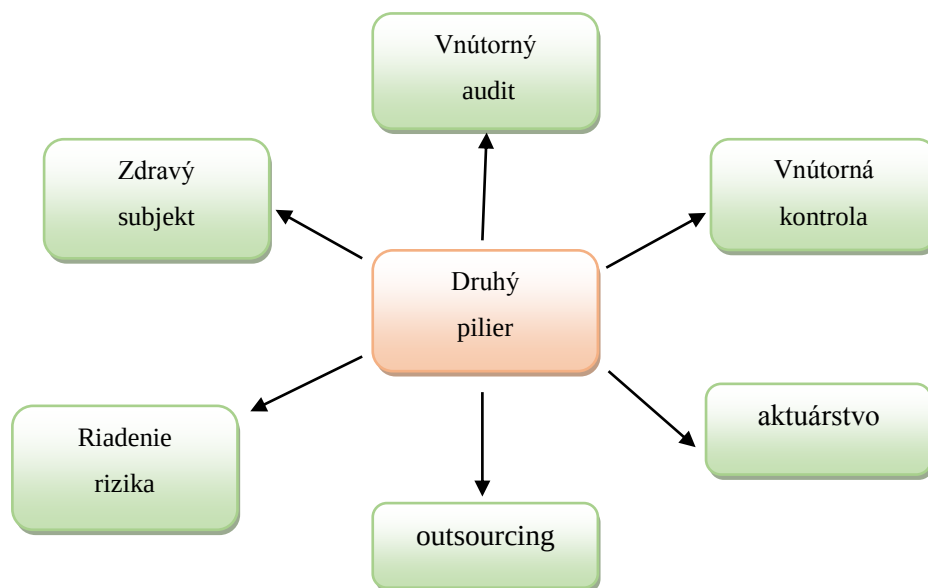
- ✓ „rizikový manažment
- ✓ interný audit
- ✓ zhoda a harmonizácia
- ✓ aktuárstvo”¹⁷

Cieľom druhého piliera bolo zavedenie takého systému, ktorý bude zabezpečovať pravidelný monitoring poisťovní. Monitoring poisťovní má za úlohu včas identifikovať riziká, určiť stav ale aj príčinu vzniku stavu ku ktorému došlo. Systém druhého piliera smernice Solventnosť II je zobrazený v nasledujúcej schéme.

¹⁶ MAJTÁNOVÁ, A. a kol. 2009. Poisťovníctvo. Bratislava. Iura Edition, 2009. 251 s. ISBN 978-80-8078-260-3.

¹⁷ http://www.derivat.sk/files/casopis%202011/2011_Jun_Balaz-Majtanova.pdf

Obrázok č. 3: Systém druhého pilieru Solventnosti II

Zdroj:[https://www.fsb.co.za/Departments/actuarial/insurance/Documents/Solvency%20II%20Summary%20\(Ian-Marshall\).ppt](https://www.fsb.co.za/Departments/actuarial/insurance/Documents/Solvency%20II%20Summary%20(Ian-Marshall).ppt)

Požiadavky boli kladené na úpravu vnútornej organizácie, vrátane kľúčových funkcií, riadenia rizík, vnútornej kontroly, spoľahlivosti a odbornosti výkonných riaditeľov, vnútorných orgánov dohľadu, outsourcingu a politiky odmeňovania. Kľúčové funkcie sú funkcie, ktoré sú nezávislé od iných funkcií. Poskytujú nezávislý úsudok v dôležitých rozhodnutiach pri riadení rizík. Systém riadenia rizík musí zahŕňať stratégie, procesy a postupy podávania správ o identifikácii a riadení rizík. Riadenie rizík predstavuje individuálny proces pri ktorom sa berú do úvahy vzájomné vzťahy medzi rizikami, ktorými je poisťovňa vystavená.¹⁸ Využitie outsourcingu predstavuje pre poisťovne zefektívnenie svojich kľúčových činností. Predpokladom úspešného využitia outsourcingu je presné stanovenie cieľov poisťovne. Oblasť využitia outsourcingu sú konkurenčné, vecné, finančné a organizačné dôvody. Konkurenčné sa týkajú najmä vytvorenia stratégie so zameraním sa na získanie konkurenčnej výhody. Vecné dôvody predstavujú zlepšenie procesov a postupov v hlavnej činnosti. Finančné dôvody sa využívajú pri hodnotení úspešnosti využitia outsourcingu. Organizačné dôvody sa týkajú zjednodušenia manažérskej práce a organizačnej štruktúry poisťovne. Hlavným dôvodom outsourcingu je redukcia nákladov poisťovne.

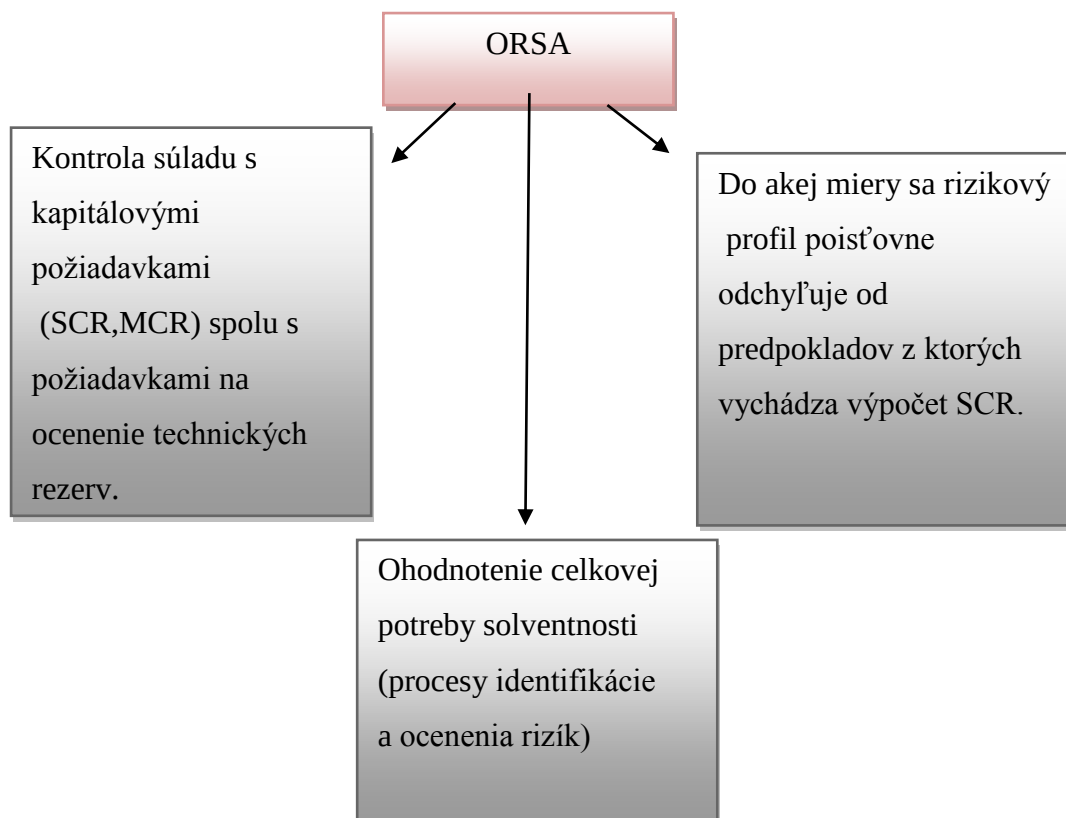
¹⁸ <http://www.toezicht.dnb.nl/en/2/51-231301.jsp>

Posúdenie rizika a solventnosti

Najdôležitejšou súčasťou Pilieru II je ORSA. Správu pre orgán dohľadu o vlastnom posúdení rizika a solventnosti (ďalej len „ORSA”) sú poisťovne povinné predkladať NBS. ORSA predstavuje správu o posúdení a fungovaní riadenia rizika a solventnosti. Vlastné posúdenie rizika a solventnosti predstavuje neoddeliteľnú súčasť obchodnej stratégie poisťovne.

Nasledujúca schéma zobrazuje tri hlavné oblasti, ktoré sú v rámci ORSA pokryté

Obrázok č. 4: Hlavné oblasti definované podľa ORSA

Zdroj:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/web_Q_and_A.pdf

NBS odporučila poisťovniam v správe ORSA uviesť postupy na stanovenie potrebného kapitálu, limit tolerancie rizika, postupy na zmierňovanie dopadu rizík, určenie kľúčových rizikových indikátorov a ich prahových hodnôt. Vlastné posúdenie rizika a solventnosti stanovuje požiadavku na potrebný kapitál a predpoklad nepretržitého

dodržiavania kapitálovej požiadavky. Poist'ovňa by mala uskutočniť záťažové testy a analýzu scenárov pre všetky identifikované materiálne riziká, čím si zabezpečí dostatočnú bázu na posúdenie potreby solventnosti. Testovanie bolo zamerané najmä na vyhodnotenie potenciálnych systemických rizík, ktorým by mohli byť poisťovne vystavené. Systemické riziko predstavuje riziko narušenia finančného systému, ktoré môže spôsobiť vážne negatívne dôsledky pre európsky poisťný trh.¹⁹ Záťažové testy pre poisťovne predstavujú jeden z nástrojov na základe ktorého sa posúdi odolnosť poisťovní k nežiadúcim situáciám. Podporujú stabilitu finančného systému a napomáhajú pri extrahovaní platných záverov v prípade vzniku negatívnych situácií.

Pilier III

Tretí pilier definuje požiadavku na charakter a štruktúru informácií, z pohľadu ich zverejňovania, transparentnosti a konzistentnosti. Bol zameraný na vyhodnotenie informácií o použití kapitálu, hodnoteniu rizík, publikovaniu údajov a postupov k finančným výkazom.

Zverejnenie informácií predstavuje významný prvok Solventnosti II. Poisťovatelia musia každoročne predkladať správu o svojej solventnosti a finančnej situácie (SFCR), ktorá popisuje ich činnosť, výsledky, operácie, rizikový profil, technické rezervy, riadenie kapitálu, zásady oceňovania aktív, ostatné pasíva. Dozorná správa a kvantitatívne formuláre správ obsahujú opisnú časť a rôzne formy kvantitatívnych správ ako na individuálnej, tak aj na skupinovej úrovni. Je štrukturovaná rovnakým spôsobom ako SFCR ale pričom obsahuje podrobné, alebo dôvernejšie informácie pre zverejnenie. Vznik určitých udalostí môže mať významný vplyv na poisťovňu a preto je dôležité informovať orgány dohľadu o udalostiach, ktoré môžu viesť k podstatnej zmene poisťovacej činnosti, výsledkov, prevádzke, rizikového profilu, solventnosti a finančnej situácií. Poisťovatelia musia hlásiť prostredníctvom správy o vopred stanovenej udalosti o takýchto udalostiach včas. Politika poisťovateľa o verejne dostupné informácie a notifikácie orgánom dohľadu musí byť jasne definovaná. Proces zostavovania verejne

¹⁹ <http://www.nbs.sk/sk/stresove-testovanie-poistovni>

dostupných informácií a podávanie správ orgánom dohľadu je neoddeliteľnou súčasťou činnosti poisťovateľa.

1.3.3 Kvantitatívne dopadové štúdie (QIS)

Výbor európskych orgánov dohľadu nad poisťovníctvom a zamestnaneckými penzijnými fondmi (ďalej len „CEIOPS”) požiadala o vytvorenie kvantitatívnych dopadových štúdií (ďalej len „QIS”), ktoré sa vyvíjali spolu so solventnosťou. Na základe výsledkov z QIS je možné zistiť dopady Solventnosti II na poisťovne ale aj na celý poisťný trh. Účasť na týchto štúdiách bola pre každú poisťovňu dobrovoľná. Pre poisťovne to znamenalo možnosť otvorene sa vyjadriť k danej problematike a preto bolo veľmi dôležité, aby sa na týchto štúdiách zúčastnilo čo najviac poisťovní.

Nasledujúca tabuľka zobrazuje šesť kvantitatívnych dopadových štúdií aplikovaných na poisťovniach.

Tabuľka č. 2: Kvantitatívne dopadové štúdie

Dopadová štúdia	Dátum	Oblasť skúmania
QIS 1	2005	Zber informácií, ktoré sa týkajú prístupu a výpočtu rizikovej marže technických rezerv (obozretnosť technických rezerv). Vznikol problém z dôvodu nedostatku zdrojov, dát a skúseností s výpočtami.
QIS 2	2006	Dôraz sa kládol na metodológiu – zameranie sa na postupy pri oceňovaní aktív a pasív, výpočet kapitálovej požiadavky a pri prepočte parametrov a modelov navrhnutých v rámci Solventnosti II.
QIS 3	2007	Určenie výpočtu minimálnej kapitálovej požiadavky (MCR) a kapitálovej požiadavky na solventnosť (SCR)
QIS 4	2008	Zber informácií a vývoj nových kalkulácií pri možných vplyvoch na kapitál. Zmena nastala pri používaní kombinovaného prístupu pri výpočte minimálnej kapitálovej požiadavky.

QIS 5	2010	Zlepšenie kvality a rozsahu databáz, kvalitatívny charakter (dopad navrhovaných postupov na finančný trh) a kvantitatívny charakter (zamestnanci, IT systém a školenie jednotlivých pracovníkov).
QIS 6	2012	Testovanie rozsiahlych zmien štandardného vzorca (hodnovernosť výsledkov, zabezpečenie kvality výpočtov z hľadiska metodiky a výpočtových procesov, spresnenie základných poistno-matematických modelov, nastavenie vhodných štandardizovaných výpočtov a industrializáciu výpočtových procesov)

Zdroj: www.nbs.sk

Každá dopadová štúdia obsahuje informácie, ktoré napomohli spoločnosti CEIOPS k správne formulovaniu projektu Solventnosti II z hľadiska výhodnosti, prijateľnosti a splniteľnosti pre poisťovne. Jednotlivé dopadové štúdiá na seba nadväzujú, pričom každá má svoje charakterové rysy a ciele.

CEIOPS bol v januári 2011 nahradený EIOPA ktorý prevzal existujúce a prebiehajúce úlohy a zodpovednosti CEIOPS. Z pohľadu finančnej stability celého poistného sektora je potrebné analyzovať odolnosť poisťovní voči šokom napríklad v dôsledku sociálno-ekonomických zmien, demografických zmien resp. potreby zavedenia Solventnosti II a zmien ktoré zo sebou prináša.

1.3.4 Rozdiel medzi smernicami Solventnosť I a Solventnosť II

Hlavným rozdielom je odlišná požiadavka na úroveň kapitálu a odlišný prístup k výpočtu solventnostných požiadaviek. Zatiaľ čo Solventnosť II je zameraná na rizikovo orientovaný prístup Solventnosť I používa model, ktorý riziká nezohľadňuje. Pri Solventnosti I sa stanovuje požiadavka pre životné a neživotné poistenie ako disponibilná miera solventnosti, ktorá má byť vyššia ako požadovaná miera solventnosti. Solventnosť II taktiež stanovuje dve miery solventnosti (SCR a MCR) ale ako integrovaný výsledok celého odvetvia poisťovníctva. Rozdiel je taktiež pri výpočte solventnosti. Pri staršom modeli sa používa jeden postup výpočtu a pričom pri novom modeli je možné použiť

štandardný vzorec alebo vnútorný model. Najväčším nedostatkom Solventnosti I bolo, že systém nepracoval so skutočnými rizikami. Bol zameraný najmä na poistno-technické riziká a ostatné riziká nezahŕňal do hodnotenia. Taktiež bol zameraný na individuálny postup dohľadu nad poistením a oceňovaním pasív podľa účtovných štandardov. Čo predstavovalo nedostatočnú citlivosť voči rizikám. Poistovňa má riziká aj na strane aktív a to napr. v podobe investovaných peňažných prostriedkov do cenných papierov. Smernica zahrňovala len málo kvalitatívnych požiadaviek pri riadení rizík, pričom nebrala ohľad na budúci vývoj. V tejto oblasti chýbal pravidelný prieskum zo strany orgánu dohľadu, čím sa nevyužila potencionálna ochrana práv poistených. Smernica stanovovala minimálne normy regulácie, čo spôsobilo komplikácie pri fungovaní jednotného trhu v poisťovníctve, dôsledkom čoho, bola narušená hospodárska súťaž v rámci Európskej únie.²⁰ Smernica Solventnosť II bola založená s cieľom zabezpečiť lepšiu ochranu poistených a oprávnených osôb, zvýšiť konkurencia schopnosť v celej Európskej únii, ako aj zlepšiť právne úpravy týkajúce sa poistného odvetvia. Zaviedla regulačné požiadavky vychádzajúce z posudzovania rizík, najmä sprísnila politiku a využívanie vhodných metód pre zmiernenie rizík. Dodržiavanie prísnych pravidiel a zásad ako aj zvýšenie transparentnosti a dôveryhodnosti prostredníctvom požiadaviek na výkazníctvo a zverejňovanie informácií.

1.3.5 Dopad zavedenia smernice Solventnosť II

Implementácia smernice Solventnosť II sa dotýka mnohých oblastí. Jednou z oblastí sú administratívne náklady, ktoré sú spojené so všetkými zmenami určitého systému. Výška nákladov závisí od rozsahu zmien, dĺžky prípravy na zmeny a skutočnosti či je subjekt schopný takéto zmeny zaistiť z vlastných zdrojov, resp. použitím externých zdrojov. S aplikovaním Solventnosti II vznikli náklady spojené s tvorbou interných modelov, vnútorného kontrolného systému, interného auditu, nového softwaru, nových aplikácií a zabezpečenia integrácie kvalitných dát. Solventnosť II stanovuje požiadavku na kvantifikáciu všetkých rizík spojených s vykonávaním poisťovacej a zaistovacej činnosti. Náročnosť systému pri riadení rizík, by mala byť primeraná veľkosti poisťovne. Modely riadenia rizík a výkonnosti so sebou priniesli nároky na efektívnejšiu alokáciu kapitálu.

²⁰ <http://www.actuarialpost.co.uk/wiki/solvency-1----2-8.htm>

Požiadavky na kapitál vyplývajúci zo smernice je v návratnosti a diverzifikácie kapitálu. Dopad zavedenia smernice sa týka aj orgánu dohľadu a to z dôvodu komplikovanejšej kontroly pri využívaní štandardného modelu alebo interného modelu, ktoré sú špecifické pre jednotlivé poisťovne. Pre orgán dohľadu to znamenalo vypracovať nové postupy a pravidlá pre zabezpečenie regulácie poisťovní. Pre poisťníkov poskytne viacero dostupných informácií o činnosti a finančnej situácie poisťovne. Zmeny sa týkali aj organizačnej štruktúry a to z dôvodu potreby získania kvalifikovaných zamestnancov. Najdôležitejším faktorom z hľadiska poisťovní sú úrokové sadzby.²¹ Dosiahnutie rovnováhy je pre každú poisťovňu špecifické z hľadiska jej podmienok a preto je veľmi dôležité, aby sa poisťovne zamerali na zverejňovanie informácií z hľadiska ich správnosti a včasnosti. Implementácia smernice zabezpečila poisťovníam získať väčšie povedomie, či formalizáciu myšlienkových procesov o požadovanej úrovni kapitálu, solventnosti a rizikách všeobecne.

1.4 Medzinárodný štandard finančného vykazovania Poistné zmluvy

Vznik medzinárodného štandardu IFRS 4 Poistné zmluvy sa datuje v roku 2004, kedy vznikla potreba zamerania sa na zložité a koncepčné problémy vznikajúce pri účtovaní poistných zmlúv a na celkové klasifikovanie poistných zmlúv. Cieľom IFRS 4 bolo dosiahnutie zlepšenia účtovania poistných zmlúv a zavedenie efektívneho a primeraného zverejňovania informácií vyplývajúcich z účtovnej závierky poisťovní. Zlepšenie zverejňovania malo zabezpečiť lepšiu pochopiteľnosť údajov z účtovnej závierky. Projekt poistné zmluvy mal taktiež za cieľ poskytnúť jednotný štandard pre všetky typy poistných zmlúv, vrátane zaistovacích dohôd a posilnenie porovnateľnosti finančných výkazov.

IFRS 4 predstavuje prvý štandard, ktorý sa zaoberá poistnými zmluvami, pričom sa nepredpokladá, že by bol posledný. Rada pre medzinárodné účtovné štandardy (ďalej len „IASB“) pracuje na novom projekte tzv. Komplexnom projekte z poistných zmlúv. Rada vydala štandard IFRS 4 z dôvodu potreby zlepšiť poskytovanie informácií o poistných

²¹ <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/67201/ten-things-you-need-to-know-about-solvency-ii>

zmluvách o ich účtovaní a oceňovaní. Štandard sa týka všetkých poistných zmlúv, vrátane zaistných zmlúv, ktoré poisťovne držia. IFRS 17 Poistné zmluvy predstavuje nový štandard, ktorý bude vydaný v prvej polovici roka 2017 s dátumom účinnosti od roku 2021.²² Štandard IFRS 4 sa skladal z dvoch fáz vývoja.

Prvá fáza projektu bola dokončená v roku 2004. Zaoberala sa poistným vzťahom najmä identifikáciou, oceňovaním, účtovaním a vykazovaním poistných zmlúv. Poistnou zmluvou sa rozumie zmluva, ktorou jedna strana akceptuje významné poistné riziko (poisťovateľ) od inej strany (poistník) s tým, že sa zaväzuje, že v prípade vzniku negatívnej (poistnej) udalosti, ktorá je v zmluve bližšie označená súhlasí s kompenzáciou poistenca.

V prvej fáze sa zabezpečila jednotná definícia pojmov ako poistná zmluva a poistné riziko, ktoré sú potrebné pre vykazovanie poisťovní v poistných zmluvách. Prínosom štandardu bolo zavedenie konceptu reálnej hodnoty, ktorá sa vzťahuje len na oceňovanie aktív v rámci IFRS 4 na základe odhadu z hodnoty z používania alebo trhovej hodnoty. Reálna hodnota je aplikovaná najmä na určitých prvkoch dlhodobého majetku, čo znamená že poisťovne ju nemuseli aplikovať pri všetkých aktívach rovnako. Štandard obsahoval množstvo nedostatkov a preto bol braný ako prechodná norma resp. mostík na vypracovanie fázy II, ktorá by bola efektívnejšia a obsahovo významnejšia pre použitie v poisťovniach.

Druhá fáza IFRS 4 má za predpoklad zásadne zmeniť medzinárodné účtovanie poistných zmlúv. Jej úlohou je poskytnúť návod pri účtovaní, prezentovaní, oceňovaní a zverejňovaní pre také zmluvy, ktoré budú obsahovať významné poistné riziko. Čo predstavovalo pre poisťovníctvo množstvo zmien a požiadaviek týkajúcich sa účtovných špecifik, zvýšenie procesu, dát a požiadaviek na informačný systém.²³ Táto požiadavka pre poisťovne sa zhoduje s požiadavkou vyplývajúcou so smernicou Solventnosť II. Solventnosť II sa zameriava na vytvorenie regulačného rámca, ktorý udržiava kapitálovú primeranosť a vytvorenie štandardov pri riadení rizík a IFRS 4 malo za cieľ vytvoriť súbor kvalitných, zrozumiteľných, akceptovateľných a celosvetovo aplikovaných štandardov finančného vykazovania, ktoré sú založené na presne formulovaných zásadách. Na poistné

²² <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs4>

²³ <https://control.zeb.eu/news/challenges-implementing-ifrs-4-phase-ii>

zmluvy sa vzťahujú aj požiadavky štandardu finančných nástrojov (IFRS 9). IASB navrhla používanie dočasného balíka opatrení. Tento dočasný balík opatrení predstavoval odložený prístup, ako navrhované riešenie oddeliť dátumy účinnosti medzi IFRS 9 a štandardom nových poistných zmlúv.

Dočasný balík opatrení spôsobuje pozmenenie IFRS 4 nasledovne:

- ✓ povoliť organizáciám, ktorých predmetom činnosti je poistenie uplatňovať dočasnú výnimku, ktorá sa týka štandardu IFRS 9. Táto výnimka bude platná do doby dokým nenadobudne nový štandard poistných zmlúv IFRS 17 platnosť
- ✓ povoliť organizáciám, ktoré vydávajú poistné zmluvy a implementujú vo svojej činnosti IFRS 9 možnosť odstrániť zisk, resp. stratu pri účtovnom nesúlade alebo dočasných volatilitách, ktoré by mohli nastať ešte pred aplikovaním nového štandardu poistných zmlúv.²⁴

Zmeny v uplatňovaní IFRS 9 s IFRS 4 poskytuje dve možnosti pri vydávaní poistných zmlúv. Prvá je možnosť ktorá, umožňuje poisťovniam preklasifikovať zo zisku alebo straty do ostatného úplného výsledku niektoré výnosy alebo náklady vyplývajúce z určených finančných aktív. Jedná sa o tzv. prekrytý prístup. Druhá možnosť je dočasne oslobodenie od používania IFRS 9 pre tie subjekty, u ktorých prevažuje činnosť vydania zmlúv v pôsobnosti s IFRS 4 jedná sa o tzv. odklad prístupu. Použitie jednej z možností je voliteľná pre poisťovacie subjekty, pričom sú oprávnené prestať používať tieto možnosti ešte predtým, než sa začne používať nový štandard IFRS 17.

Prekrytý prístup sa aplikuje na základe zmeny resp. úprave štandardu poistné zmluvy tak, že sa vylúčia zo zisku alebo straty a rozpoznávajú sa v ostatných komplexných výsledkoch rozdiely medzi sumami, ktoré by boli vykázané v zisku alebo v strate v súlade s IFRS 9 a sumy vykázané vo výkaze ziskov a strát v súlade s IAS 39 Finančné nástroje vykazovanie a oceňovanie.

Táto úprava by mohla nastať len za predpokladu, že účtovná jednotka :

- ✓ Vydáva zmluvy, ktoré účtuje podľa IFRS 4

²⁴ <https://www.iasplus.com/en/meeting-notes/iasb/2015/october/insurance-and-ifs-9>

- ✓ Uplatní IFRS 9 v spojení s IFRS 4
- ✓ Klasifikuje finančné aktíva v reálnej hodnote v súlade s IFRS 9, ktoré boli predtým klasifikované v zostatkovej cene alebo boli určené na predaj v súlade s IAS 39.²⁵

Metódy, ktoré sú k dispozícii v IFRS 4 pre zníženie akéhokoľvek dodatočného účtovného nesúladu a dočasných nestálostí v zisku alebo v strate :

- ✓ „tieň účtovníctva” predstavuje spôsob úpravy poistných záväzkov na zníženie účtovnej nezhody, ktorá môže vzniknúť pri nerealizovaných ziskoch alebo stratách z aktív držaných účtovnou jednotkou .
- ✓ využiť súčasné trhové úrokové sadzby pri oceňovaní poistných záväzkov
- ✓ zmeniť účtovné postupy pre poistné zmluvy. Musí sa zachovať relevantnosť a spoľahlivosť údajov.²⁶

Dokument, ktorý rieši dôsledky, ktoré vznikli z dôvodu existencie rôznych dátumov účinnosti medzi IFRS 9 a nových štandardom sa zaoberá tým, ako by mohli byť tieto dôsledky riešené v rámci pôvodného medzinárodného štandardu. Dôsledky sa vyriešia prostredníctvom existujúcich možností alebo zmenou v štandarde. Používanie IFRS 9 pred IFRS 17 môže viesť k vzniku dodatočného účtovného nesúladu a dočasných nestálostí v zisku alebo v strate. Tento dokument sa zaoberá tým, do akej miery pôvodný štandard už umožňuje, aby účtovná jednotka mohla obmedziť akýkoľvek ďalší účtovný nesúlad a dočasnú volatilitu zisku alebo straty, ktoré by mohli nastať. Dokument taktiež upozorňuje IASB, či by nemala vykonať zmeny v štandarde tak, aby umožnila subjektom eliminovať takéto účinky.²⁷ Na základe zmien, ktoré tvoria prístup odloženia, môže účtovná jednotka aplikovať IAS 39 skôr než IFRS 9 pre účtovné obdobie, ktoré sa bude začínať pred 1. januárom 2021 a to len v tom prípade, ak jej prevažujúca činnosť je vydávanie zmlúv v rámci pôsobnosti pôvodného štandardu poistných zmlúv. Účtovná jednotka si určí, či je jej prevažujúca činnosť vydávanie zmlúv podľa pôvodného štandardu tak, že porovná účtovnú hodnotu svojich záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv v rámci pôsobnosti IFRS 4 s celkovou účtovnou hodnotou jej záväzkov.

²⁵ <https://www.iasplus.com/en/meeting-notes/iasb/2015/july/insurance>

²⁶ <https://www.iasplus.com/en/meeting-notes/iasb/2015/july/insurance>

²⁷ <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs4>

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je analyzovanie a preskúmanie „*Sledovania a vyhodnocovania kapitálovej vybavenosti poisťovní vo väzbe na nové pravidlá smernice Solvency II a IFRS 4*“. V súvislosti s hlavným cieľom sú vymedzené čiastkové ciele, ktoré sú nápomocné pri dosiahnutí hlavného cieľa.

Čiastkové ciele :

- ✓ charakterizovať dokumenty, ktoré sú povinné poisťovne predkladať
- ✓ charakterizovať postup výpočtu základnej kapitálovej požiadavky na solventnosť
- ✓ analyzovať postup výpočtu minimálnej kapitálovej požiadavky
- ✓ zobraziť, charakterizovať a sumarizovať pomocou tabuliek a grafov vývoj solventnosti poisťovní na Slovensku
- ✓ charakterizovať vznik a vývoj medzinárodného štandardu Poistné zmluvy

Jednotlivé čiastkové ciele nám poskytnú východisko pre nasledovné spracovanie problematiky. Cieľom diplomovej práce bolo adekvátne sa oboznámiť s problematikou týkajúcou sa solventnosti poisťovní a medzinárodného štandardu Poistné zmluvy.

3 Metodika práce a metody skúmania

Hlavným cieľom diplomovej práce je pochopenie problematiky týkajúcej sa sledovania a vyhodnocovania kapitálovej vybavenosti poisťovní ako aj charakteristiku medzinárodného štandardu, ktorý upravuje poisťné zmluvy. Diplomovú prácu sme vypracovali tak, aby poskytla komplexné a objektívne informácie a poznatky o solventnosti poisťovní. Solventnosť poisťovní je rozsiahla problematika, ktorou sme sa zaoberali v diplomovej práci. S cieľom pochopiť uvedenú problematiku poisťovní sme v prvej kapitole pod názvom „*Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí*” vyhľadali a zhromaždili informácie, ktoré sa týkajú najmä vysvetlenia základných pojmov solventnosti poisťovní a medzinárodného štandardu finančného vykazovania IFRS 4. Vo štvrtej časti pod názvom „*Výsledky práce*” sme sa podrobnejšie venovali kapitálovej požiadavke na solventnosť, vývoju solventnosti a medzinárodnému štandardu Poistné zmluvy.

Vzhľadom na obširnosť uvedenej problematiky sme údaje čerpali z aktuálneho platného zákona o poisťovníctve, Smernice Solventnosť II, medzinárodného štandardu Poistné zmluvy a ďalších platných zákonov a iných právnych predpisov, ktoré upravujú oblasť solventnosť poisťovní. Poznatky sme získali aj z dostupnej domácej a zahraničnej odbornej literatúry, odborných článkov a príspevkov na internete.

Na dosiahnutie hlavného cieľa a spracovanie diplomovej práce sme využili viacero empirických metód skúmania, medzi ktoré patria analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, porovnanie. Metódu analýzy sme využili pri vyhľadávaní informácií potrebných na spracovanie diplomovej práce. Metóda syntézy bola využitá pri zhromažďovaní informácií z dôvodu ich hlbšieho preskúmania, vytriedenia a hierarchizácie s cieľom súvisiace časti spojiť do uceleného komplexu. Indukcia ako metóda bola využitá pri získaní všeobecného názoru na problematiku. Všeobecný názor sme získali z viacerých parciálnych záverov na solventnosť a na medzinárodný štandard Poistné zmluvy. Opakom metódy indukcie je metóda dedukcie, pomocou ktorej sme si vyvodili nové závery na základe už známych a všeobecných faktov.

Pri porovnaní smernice Solventnosť I a Solventnosť II a pri porovnaní smernice Solventnosti II a štandardu IFRS 4 sme využili metódu porovnania. Metóda porovnania bola využitá aj pri sledovaní vývoja solventnosti poisťovní na Slovensku v rokoch 2010 až 2015. Vývoj solventnosti sme si znázornili do tabuliek a grafov. Grafy, tabuľky a ilustrácie sú použité v práci pri niektorých údajoch z dôvodu prehľadnejšieho znázornenia a lepšieho pochopenia týchto údajov.

4 Výsledky práce

Nasledujúca časť diplomovej práce je zameraná na výsledky práce, ktoré prezentujú splnenie stanoveného cieľa a sekundárnych cieľov. Hlavným cieľom diplomovej práce je poukázať na dôležitosť sledovania a vyhodnocovania kapitálovej vybavenosti poisťovní. K splneniu hlavného cieľa bolo potrebné oboznámiť sa so smernicou Solventnosť II a porovnať a vykázať zmeny so smernicou Solventnosť I ako aj charakterizovať medzinárodný štandard poisťnej zmluvy. Analýza a charakteristika postupu výpočtov, ktoré je potrebné využívať pri sledovaní solventnosti je súčasťou čiastkových cieľov. V práci prezentujeme vývoj solventnosti poisťovní na Slovensku za sledované obdobie od roku 2010 do roku 2015 pre poisťovne poskytujúce životné alebo neživotné poistenie a za univerzálne poisťovne.

4.1 Preukazovanie solventnosti poisťovňami

Odporúčanie NBS poskytuje podrobnejšie informácie o :

- a) obsahu správy o solventnosti a finančnom stave (SFCR)
- b) obsahu pravidelných správ predkladaných orgánu dohľadu
- c) validáciách, ktoré sa uplatňujú na kvantitatívne vzory (ročné a štvrťročné)
- d) správy poskytujúce informácie o vopred stanovených udalosti.
- e) postupy zverejňovania a predkladania informácií orgánom dohľadu podľa Zákona o poisťovníctve a delegovaného nariadenia .²⁸

Obsah správy o solventnosti a finančnom stave a pravidelných správach pre orgán dohľadu je zameraný najmä na harmonizáciu informácií, ktoré sú poisťovne a zaist'ovne povinné zverejňovať a predkladať orgánom dohľadu, tak že spresnia predpokladaný minimálny obsah určitých častí správ. Informácie zverejňované v týchto správach sa týkajú všetkých poisťovní a zaist'ovní bez ohľadu na výpočet kapitálovej požiadavky na

²⁸ http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_Vestnik/ODPORUC_UDFT_3_2016.pdf

solventnosť a pobočiek v tretích krajinách, poisťovniach a zaist'ovniach s účasťou, holdingových poisťovniach²⁹ a zmiešaných holdingových spoločnostiach.

Validácie uplatňované na kvantitatívne vzory dopĺňajú informácie, ktoré sú uvedené v pravidelnej správe orgánom dohľadu. Túto povinnosť im stanovuje vykonávací technický predpis o vzoroch na účely predkladania informácií orgánom dohľadu.

Správa orgánom dohľadu obsahuje zhrnutie všetkých významných zmien, ku ktorým došlo v činnosti poisťovne (zaist'ovne), v jej systéme správy a riadenia, rizikovom profile, oceňovaní na účely solventnosti a riadení kapitálu počas obdobia, na ktoré sa vzťahuje táto správa. Poskytuje informácie o vlastnom posúdení rizika a stručné vysvetlenie príčin vzniknutých zmien.

Správa o solventnosti a finančnom stave (SFCR)

Orgán EIOPA v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady EÚ (článok 16) č. 1094/2010 vydal usmernenie určené príslušným orgánom o vykazovaní na účely dohľadu a zverejňovania informácií. Toto usmernenie súvisí so smernicou Solventnosť II a s delegovaným nariadením Komisie EÚ 2015/35 v ktorých sa stanovujú informácie, ktoré by sa mali poskytnúť orgánom dohľadu.

V prvej časti SFCR by poisťovne mali charakterizovať a poskytnúť informácie o svojej činnosti. Mali by všeobecne opísať lízingové dohody súvisiace s finančným a operatívnym lízingom. Poisťovne môžu načrtnúť budúce plány a projekty pre podnikanie v širokom zmysle. Súčasťou prvej časti môže byť zhrnutie bežného roka resp. minulých rokov, rozdelenia výsledku hospodárenia ale aj podrobnosti o investovaní.

Druhá časť poskytuje informácie z hľadiska kľúčovej funkcie o riadiacich a kontrolných orgánoch poisťovne, teda akým spôsobom kľúčové funkcie získavajú potrebnú právomoc, zdroje a operačnú nezávislosť na vykonávanie svojich činností, spôsob získania informácií, ktoré musia predložiť správne orgánu, riadiacemu alebo

²⁹ Holdingová spoločnosť je kapitálová spoločnosť, ktorá vlastní podiely alebo akcie iných podnikov. Akcie alebo podiely sú v dostatočnom množstve na získanie kontroly resp. ovládania činností týchto podnikov.

kontrolnému orgánu poisťovne alebo zaist'ovne. Pri riadení a posúdení rizík by poisťovne používajúce čiastočný vnútorný, alebo úplný vnútorný model mali opísať informácie týkajúce sa správy a riadenia vnútorného modelu, ako všetky významné zmeny, opis procesu používaného na monitorovanie výkonnosti vnútorného modelu a jeho priebežnej primeranosti, spôsob komunikácie s orgánmi a zodpovedné funkcie a osobitné výbory. Poskytnuté správy môžu obsahovať informácie o fungovaní každého výboru a ich zodpovednosti ako aj povinnosti konkrétnych pracovníkov. Iné poisťovne zase nebudú až tak podrobné a poskytnú len stručný prehľad informácií o kľúčových zamestnancoch. Každá správa bude musieť poskytnúť informácie aj v princípe odmeňovania správnych, riadiacich, kontrolných orgánov ale aj zamestnancov. Táto časť bude obsahovať fixné ale aj variabilné či už krátkodobé alebo dlhodobé plány odmeňovania. Poisťovne môžu v SFCR zverejniť predpokladané plány zamestnaneckých výhod ale aj významných transakcií definovaných vo svojej všeobecnej časti.

Tretej časti by poisťovne mali opísať využitie účelovo vytvorených subjektov a či boli tieto subjekty povolené podľa smernice Solventnosť II a určiť riziká, ktoré boli na tieto subjekty prenesené. Poisťovne v tretej časti musia vysvetliť akým spôsobom sa priebežne posudzuje zásada financovania v plnej miere.

V štvrtej časti SFCR by mali poisťovne a zaist'ovne pri zoskupovaní aktív a iných záväzkov (ako technické rezervy) do významných tried opísať spôsob oceňovania, povahu, funkciu, riziko a významnosť týchto aktív a záväzkov. S každou významnou triedou aktív by poisťovne mali opísať kvantitatívne a kvalitatívne informácie (spôsob vykazovania, oceňovania, metódy, odhady, lízingové dohody). Metódy použité na výpočet technických rezerv a výpočet rizikovej marže by mali byť súčasťou štvrtej časti SFCR. S každou významnou triedou iných záväzkov, ako technických rezerv, by poisťovne a zaist'ovne mali opísať kvantitatívne a kvalitatívne informácie (spôsob vykazovania a oceňovania, opis významných záväzkov, vykazovanie odložených daňových záväzkov a iné).

Zverejnenie doplnkových ukazovateľov a ich vysvetlenie výpočtu by poisťovne a zaist'ovne mali zverejňovať v piatej časti SFCR. Posledná časť by mala poskytovať informácie o štruktúre, výške, kvalite a použiteľnosti vlastných zdrojov a zverejňovanie informácií o hlavných rozdieloch medzi metodikami a základnými predpokladmi

použitými v štandardnom vzorci alebo vnútornom modeli. Piata časť správy o SFCR by mala obsahovať akékoľvek iné informácie. Takéto informácie budú pre používateľov vysvetľujúce a budú im poskytovať užitočné poznatky o problémoch, ktoré majú poisťovne na trhu. Postupom času je pravdepodobné, že informácie poskytnuté v rámci správy SFCR budú obsiahnuté v takých úsekoch, ktoré budú poskytovať bohatú škálu informácií o trhových trendoch a všeobecný náhľad o vývoji na trhoch v jednotlivých krajinách.

Poisťovne a zaist'ovne si správy SFCR budú môcť prispôbiť na základe skutočnej potreby zverejňovania. Táto správa poukáže na špecifické črty podnikov a zloženia jednotlivých poisťovní. Zverejnenie takýchto informácií bude mať dopad na konkurencia schopnosť európskeho poistného trhu, ale aj na dôsledný regulačný rámec zverejňovania. Poisťovne sú povinné SFCR zverejniť najneskôr do 14 týždňov po skončení finančného roka pričom by mali zohľadniť prechodné ustanovenia, ktoré sa týkajú vykazovania.

Nasledujúca časť diplomovej práce prináša charakteristiku a analýzu výpočtu základnej kapitálovej požiadavky na solventnosť.

4.2 Základná kapitálová požiadavka na solventnosť

Výpočtom kapitálovej požiadavky poisťovňa preukazuje úroveň vlastných zdrojov, ktoré má k dispozícii pri absorbovaní výrazných strát. Zabezpečuje pre poistníkov ako aj príjemcov poistenia primeranú záruku, že poisťovňa je schopná včas vykonať svoje platby. Poisťovňa je povinná sledovať svoju kapitálovú požiadavku a reagovať prepočítaním na prípadné významné zmeny rizikového profilu.

1. Základná kapitálová požiadavka na solventnosť sa vypočíta nasledovným vzorcom:

(1)

$$SCR = \sqrt{\sum_{i,j} Corr_{i,j} \times SCR_i \times SCR_j}$$

SCR_i označuje rizikový modul i

SCR_j označuje rizikový modul j

„i a j” znamenajú, že by v súčte mali byť zahrnuté všetky možné kombinácie rizikových modulov (i a j). Vo výpočte môžu poisťovne (zaist'ovne) nahradiť premennými znázornenými v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka č. 3: Modul upisovacieho rizika

SCR	Označenie modulu upisovacieho rizika
$SCR_{neživotné}$	Neživotného poistenia
$SCR_{životné}$	Životného poistenia
$SCR_{zdravotné}$	Zdravotného poistenia
$SCR_{trhové}$	Trhového rizika
$SCR_{zlyhanie}$	Zlyhanie protistrany

Zdroj: Smernica Solventnosť II

Corr i,j predstavuje faktor, ktorý označuje položku v riadku i a v stĺpci j nasledovnej korelačnej matice:

Tabuľka č. 4: Korelačná matica

i / j	Neživotné	Životné	Zdravotné	Trhové	Zlyhanie
Neživotné	1	0	0	0,25	0,5
Životné	0	1	0,25	0,25	0,25
Zdravotné	0	0,25	1	0,25	0,25
Trhové	0,25	0,25	0,25	1	0,25
Zlyhanie	0,5	0,25	0,25	0,25	1

Zdroj: Smernica Solventnosť II

Tento modul v sebe zahŕňa riziko straty alebo nepriaznivej zmeny hodnoty poistných záväzkov, ktoré vyplývajú z:

- ✓ zo zmien hodnoty, trendu alebo volatility nákladov, ktoré sú vynaložené pri správe zaistných zmlúv a zmlúv
- ✓ z fluktuácie načasovania, frekvencie a závažnosti poistených udalostí

- ✓ z fluktuácie trvania likvidácie poistných udalostí a hodnoty plnenia v čase tvorby rezerv
- ✓ z významnej neistoty pri určení poistného a tvorby rezerv v súvislosti s výnimočnými udalosťami.

Modul zlyhania protistrany zohľadňuje straty poisťovne, ktoré sú spôsobené neočakávaným zlyhaním. Zohľadňuje celkovú expozíciu bez ohľadu na druh záväzkov, ktoré má poisťovňa (zaistovňa) k tomuto podniku. Riziko vyplývajúce zo zdravotného poistenia, ktoré sa vykonáva v súvislosti s prebratými rizikami a procesmi používanými pri výkonne poisťovacej (zaistovacej) činnosti sa nazýva modul upisovacieho rizika zdravotného poistenia.

2. Výpočet modulu upisovacieho neživotného poistenia

Modul upisovacieho rizika neživotného poistenia sa vypočíta:

(2)

$$SCR_{neživotné} = \sqrt{\sum_{i,j} Corr_{i,j} \times SCR_i \times SCR_j}$$

Vo výpočte môžu poisťovne využiť premenné znázornené v tabuľke.

Tabuľka č. 5: Modul neživotného poistenia-upisovacie riziko

SCR	Označenie podmodulu rizika neživotného
$SCR_{neživotné \text{ a rezervy}}$	Poistného a rizika rezerv
$SCR_{neživotné-katastrofa}$	Katastrofy

Zdroj: Smernica Solventnosť II

Modul upisovacieho rizika neživotného poistenia zohľadňuje riziko, ktoré vyplýva poisťovni (zaistovni) zo záväzkov z neživotného poistenia súvisiace s prebratými rizikami a procesmi používanými pri výkone poisťovacej (zaistovacej) činnosti. Modul zohľadňuje neistotu výsledkov pri existujúcich záväzkoch a očakávaných nových obchodov počas nasledujúcich 12 mesiacov. Kapitálová požiadavka na solventnosť tohto modulu sa vypočíta ako kombinácia kapitálových požiadaviek minimálne pre riziko straty alebo nepriaznivej zmeny hodnoty poistných záväzkov. Záväzky vyplývajúce z fluktuácie trvania likvidácie poistných udalostí a hodnoty tých vzniknuté pri poistnom plnení a fluktuácie

načasovania, frekvencie a závažnosti poistených udalostí predstavuje podmodul SCR neživotné a rezervy. Záväzky vyplývajúce z významnej neistoty pri tvorbe rezerv a pri určovaní poistného v súvislosti s mimoriadnymi (výnimočnými) udalosťami predstavuje podmodul SCR katastrofické.

3. Výpočet modulu upisovacieho rizika životného poistenia

Modul upisovacieho rizika životného poistenia sa vypočíta, nasledovne:

(3)

$$SCR_{\text{životné}} = \sqrt{\sum_{i,j} Corr_{i,j} \times SCR_i \times SCR_j}$$

Vo výpočte môže poisťovňa použiť nasledovné premenné:

Tabuľka č. 6: Modul životného poistenia-upisovacie riziko

SCR	Označenie podmodulu rizika životného
SCR _{úmrtnosť}	Úmrtnosti
SCR _{životné-katastrofa}	Katastrofy
SCR _{životné náklady}	Náklady
SCR _{dlhovekosť}	Dlhovekosti
SCR _{revízne}	Revízne riziko
SCR _{invalidita}	Invalidita (chorobnosti)
SCR _{storna}	Storna

Zdroj: Smernica Solventnosť II

Modul upisovacieho rizika životného poistenia zohľadňuje riziko, ktoré poisťovní (zaistovní) vyplýva zo záväzkov životného poistenia vzniknutých v súvislosti s prebratými rizika a procesmi používanými pri výkone činnosti poisťovne (zaistovne).

Kapitálová požiadavka na solventnosť z tohto modulu sa vypočíta ako kombinácia kapitálových požiadaviek minimálne pre riziko straty alebo nepriaznivej zmeny hodnoty záväzkov, ktoré vyplývajú zo zmien hodnoty, trendu alebo volatility :

- a) úmrtnostných sadzieb a to v prípade, ak zvýšenie týchto sadzieb zvýši hodnotu poistných záväzkov (riziko úmrtnosti), resp. zníženie týchto sadzieb zvýši hodnotu poistných záväzkov (riziko dlhovekosti)
- b) z významnej neistoty pri určovaní poistného a tvorby rezerv pri výnimočných resp. mimoriadnych udalostiach (katastrofické riziko)
- c) nákladov vynaložených pri správe zmlúv a zaistných zmlúv (riziko životných nákladov)
- d) sadzieb uplatňovaných na prehodnotenie výšky vyplácaných anuit pri zmenách zdravotného stavu poistenej osoby resp. zmien v právnych predpisoch (revízne riziko)
- e) sadzieb invalidity a chorobnosti (riziko invalidity)
- f) sadzby pre vypovedanie zmluvy, ukončenie a obnovu zmluvy (riziko ukončenia zmlúv)³⁰

4. Výpočet modulu trhového rizika

Modul trhového rizika sa vypočíta:

(4)

$$SCR_{trhové} = \sqrt{\sum_{i,j} Corr_{i,j} \times SCR_i \times SCR_j}$$

Vo výpočte sa môžu uplatniť premenné uvedené v tabuľke č. 7.

³⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0138&qid=1437566018112&from=SK>

Tabuľka č. 7: Modul trhového rizika

SCR	Podmodul rizika
$SCR_{\text{úroková sadzba}}$	Úrokového
$SCR_{\text{úverového rozpätia}}$	Úverového rozpätia
$SCR_{\text{akciové}}$	Akciového
$SCR_{\text{menové}}$	Menového
$SCR_{\text{majetkové}}$	Majetkového
$SCR_{\text{koncentrácie}}$	Koncentrácie

Zdroj: Smernica Solventnosť II

Kapitálová požiadavka na solventnosť pri module trhového rizika zohľadňuje štrukturálne rozdiely medzi aktívami a záväzkami (najmä ich duráciu). Modul trhového rizika sa vypočíta ako kombinácia kapitálových požiadaviek, ktorá zohľadňuje citlivosť hodnoty aktív a záväzkov na zmeny:

- ✓ časovej štruktúry úrokových mier, resp. volatilitu úrokových mier (riziko úrokových mier)
- ✓ hodnoty a volatility trhových cien akcií (akciové riziko), nehnuteľností (riziko nehnuteľností)
- ✓ hodnoty alebo volatility kreditného rozpätia vo vzťahu k štruktúre bezrizikovej úrokovej miery (riziko kreditného rozpätia)
- ✓ výmenných kurzov (kurzové riziko)

Dodatočné riziká, ktoré vyplýva z nedostatočnej diverzifikácie portfólia (riziko koncentrácie) resp. z veľkej expozície voči riziku zlyhania jediného emitenta alebo skupiny emitentov cenných papierov.

4.2.1 Minimálna kapitálová požiadavka

Výška finančných zdrojov poisťovne by nemala klesnúť pod minimálnu úroveň, ktorú zabezpečuje minimálna kapitálová požiadavka. Podľa smernice Solventnosť by sa minimálna úroveň mala vypočítať podľa jednoduchého vzorca „, pre ktorý je stanovené minimum a maximum na základe kapitálovej požiadavky na solventnosť orientovanej na riziko s cieľom umožniť postupné zvyšovanie intervencie orgánov dohľadu, a aby vychádzala z údajov, ktoré možno overiť auditom.“³¹

Minimálna kapitálová požiadavka sa vypočíta podľa smernice Solventnosť II v súlade s týmito zásadami:

- a) jej výpočet sa musí dať auditovať
- b) vypočíta sa jednoduchým a jasným spôsobom
- c) zodpovedá výške základných použiteľných vlastných zdrojov, pod touto výškou sú poisťovníci ako aj príjemcovia plnenia vystavení neprijateľnej úrovni rizika, keď poisťovne (zaist'ovne) budú môcť pokračovať vo svojej činnosti
- d) lineárna funkcia (uvedená v nasledujúcom odseku), ktorá sa používa na výpočet minimálnej kapitálovej požiadavky zodpovedá hodnote v riziku (Value-at-Risk) základným vlastným zdrojom poisťovne (zaist'ovne) v časovom horizonte jedného roka s 85% hladinou spoľahlivosti
- e) absolútna spodná hranica je:
 - ✓ 200 000 Eur v prípade neživotného poistenia vrátane kaptívnych poisťovní
 - ✓ 3 200 000 Eur v prípade životného poistenia vrátane kaptívnych poisťovní
 - ✓ 3 200 000 Eur v prípade zaist'ovní okrem kaptívnych zaist'ovní
 - ✓ vo výške súčtu súm uvedených v predchádzajúcich bodoch pre univerzálne poisťovne.³²

Absolútna spodná hranica v prípade neživotného poistenia vrátane kaptívnych poisťovní okrem prípadu , keď nastane situácia, že sú pokryté všetky alebo len niektoré rizika zahrnuté do jedného z odvetví 10 až 15 v časti A prílohy I, v takomto prípade

³¹ Smernica Solventnosť II

³² Smernica Solventnosť II

absolútna spodná hranica nesmie byť nižšia ako 3 200 000 Eur. Kaptívna poisťovňa je poisťovacia spoločnosť, ktorej zakladateľom je podnikateľský subjekt, ktorý ju založil s cieľom poistiť si svoje poistné riziká. V prípade zaistovní okrem kaptívnych zaistovní nesmie byť výška minimálnej kapitálovej požiadavky nižšia ako 1 000 000 Eur.

Minimálnu kapitálovú požiadavku poisťovňa (zaistovňa) vypočíta ako lineárnu funkciu množiny alebo podmnožiny premenných podniku. Premenné, podniku používané pri výpočte minimálnej kapitálovej požiadavky, sa merajú očistené od zaistenia. Používané premenné sú: technické rezervy, odložené dane, predpísané poistné, administratívne náklady a rizikový kapitál.

Poisťovne a zaistovne majú podľa smernice Solventnosť II povinnosť vypočítať minimálnu kapitálovú požiadavku aspoň raz za štvrťrok. Výsledky tohto výpočtu sú povinné oznámiť orgánu dohľadu. Výpočet jednotlivých súčastí kapitálovej požiadavky na solventnosť vypočítajú buď na základe štandardného vzorca, alebo s využitím vnútorného modelu (úplného alebo čiastočného), ktorý musí byť schválený orgánmi dohľadu.

4.2.2 Kapitálová požiadavka na solventnosť pre odvetvie životného a neživotného poistenia

Požiadavky na výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť oddelene pre životné a neživotné poistenie ustanovuje Opatrenie NBS. Poisťovne sú povinné predkladať výkaz Ppn (SOI) 20-01 Solventnosť poisťovne (ďalej len „výkaz”), ktorého vzor je prílohou č.9 k Opatreniu NBS, ktorý poskytuje informácie o skutočnej miere solventnosti, požadovanej miere solventnosti a garančnom fonde. Výkaz sa predkladá NBS elektronicky prostredníctvom Štatistického zberového portálu. Štatistický zberový portál je informačný systém subjektov finančného trhu Slovenskej republiky.

Výkaz sa skladá zo štyroch častí:

- ✓ sumár
- ✓ použiteľné základné vlastné zdroje
- ✓ kapitálová požiadavka na solventnosť
- ✓ krytie kapitálových požiadaviek na solventnosť

Sumár, ktorý predstavuje prvú časť výkazu poskytuje informácie o kapitálovej požiadavke na solventnosť, použiteľných základných vlastných zdrojov a minimálnej kapitálovej požiadavke na solventnosť. Údaje vo výkaze sú rozdelené do štyroch stĺpcov z dôvodu zobrazenia jednotlivých ukazovateľov zvlášť pre životné poistenie, neživotné poistenie a zaistenie životného a neživotného poistenia a stĺpec celkových údajov.

Druhá časť výkazu obsahuje informácie o použiteľných základných vlastných zdrojov, ktoré sú rozdelené do položiek v rámci hlavných kategórií a to:

- a) prebytok aktív nad záväzkami
- b) položky, ktoré znižujú prebytok aktív nad záväzkami
- c) položky podľa § 179 ods. 6 a ods. 10 Zákona o poisťovníctve

Vzorce na výpočet kapitálovej požiadavky, na solventnosť stanovuje už spomínané opatrenie o solventnosti. Informácie o kapitálovej požiadavke na solventnosť sú poskytnuté v tretej časti výkazu.

Posledná strana výkazu, teda štvrtá časť, poskytuje informácie o krytí kapitálovej požiadavky na solventnosť.

V nasledujúcej časti diplomovej práce si charakterizujeme výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť pre odvetvie životného a neživotného poistenia.

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre životné poistenie sa vypočíta :

- a) ak je určená z hodnoty technických rezerv
- b) ak je určená z hodnoty rizikové kapitálu
- c) ak ekonomické riziko premenlivosti výnosov alebo rastu investovaných prostriedkov bude znášať výlučne osoba, ktorá uzavrela poistnú zmluvu s poisťovňou. Poplatky na krytie nákladov spojené so správou poistných zmlúv sú určené na obdobie dlhšie ako päť rokov.
- d) ak ekonomické riziko rastu alebo premenlivosti výnosov investovaných prostriedkov bude znášať výlučne osoba, ktorá s poisťovňou uzavrela poistnú zmluvu. Poplatky na krytie nákladov na správu poistných zmlúv nie sú určené resp. sú určené najviac na päť rokov.³³

³³ http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_Vestnik/OPAT11-2015.pdf

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre životné poistenie určená z hodnoty technických rezerv

(5)

$$KPS = 0,04 \times TR \times K_z$$

KPS predstavuje kapitálovú požiadavku na solventnosť

TR predstavuje technickú rezervu :

- a) súčet technickej rezervy na životné poistenie a technickej rezervy na poistné budúcich období pre zmluvy poistných odvetví
- b) súčet technickej rezervy na krytie rizika z investovania finančných prostriedkov v mene poistených a technickej rezervy na životné poistenie a technickej rezervy na poistné budúcich období pre zmluvy poistných odvetví

Poistné odvetvia životného poistenia

- ✓ poistenie pre prípad narodenia dieťaťa
- ✓ poistenie pre prípad uzavretia manželstva
- ✓ poistenie prostriedkov na výživu dieťaťa
- ✓ poistenie pre prípad dožitia
- ✓ a iné.

K_z predstavuje pomer zaistenia. Pomer zaistenia je zdola ohraničený a to hodnotou 0,85.

Vypočíta sa takto:

(6)

$$K_z = \max \left(0,85; \frac{TR - PZ}{TR} \right)$$

PZ je podiel zaistovateľa resp. zaistovateľov na technických rezervách uvedených vyššie.

Nasledujúci výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť pre odvetvie životného poistenia zohľadňuje hodnotu rizikového kapitálu pre štyri kategórie rizík a pomer zaistenia, ktorý je zdola ohraničený hodnotou 0,5.

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre životné poistenie určená z hodnoty rizikového kapitálu

(7)

$$KPS = (0,003 \times RK_1 + 0,0015 \times RK_2 + 0,001 \times RK_3 + 0,003 \times RK_4) \times K_z$$

kde každé RK predstavuje rizikový kapitál pre zmluvy:

RK_1 životného poistenia (okrem krátkodobých poistení pre prípad smrti s poistnou dobou do piatich rokov vrátane)

RK_2 prípad smrti (poistná doba je od troch do piatich rokov, vrátane zmlúv poistných odvetví)

RK_3 prípad smrti (poistná doba do troch rokov spolu so zmluvami poistných odvetví)

RK_4 poistného odvetvia

Pomer zaistenia ohraničený zdola hodnotou 0,5 sa vypočíta nasledovne :

(8)

$$K_z = \max \left(0,5; \frac{RK - PZ}{RK} \right)$$

RK je rizikový kapitál,

PZ je podiel zaistovateľa resp. zaistovateľov na rizikovom kapitále.

Nasledujúci výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť poukazuje na vplyv ekonomického rizika premenlivosti výnosov alebo rastu investovaných prostriedkov. Vo výpočte sa zohľadňuje pomer zaistenia, ktorý je ohraničený zdola hodnotou 0,89 a vplyvu technických rezerv.

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre životné poistenie ak ekonomické riziko premenlivosti výnosov alebo rastu investovaných prostriedkov bude znášať výlučne osoba, ktorá uzavrela poistnú zmluvu s poisťovňou. Poplatky na krytie nákladov spojené so správou poistných zmlúv sú určené na obdobie dlhšie ako päť rokov.

(9)

$$KPS = 0,01 \times TR \times K_z$$

kde ekonomické riziko premenlivosti výnosov alebo rastu investovaných prostriedkov nesie výlučne osoba, ktorá uzavrela poistnú zmluvu s poisťovňou. Poplatky na krytie nákladov spojené so správou poistných zmlúv sú určené na obdobie dlhšie ako päť rokov.

Pomer zaistenia, ktorý je ohraničený zdola hodnotou 0,85 sa vypočíta ako:

(10)

$$K_z = \max \left(0,85; \frac{TR - PZ}{TR} \right)$$

PZ je podiel zaistovateľov (zaistovateľa) na technických rezervách.

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre životné poistenie ak ekonomické riziko rastu alebo premenlivosti výnosov investovaných prostriedkov bude znášať výlučne osoba, ktorá uzavrela poistnú zmluvu s poisťovňou. Poplatky na krytie nákladov na správu poistných zmlúv nie sú určené alebo sú určené najviac na päť rokov.

(11)

$$KPS = 0,25 \times PN_{netto}$$

PN_{netto} predstavuje čisté prevádzkové náklady za vykonávacie obdobie.

Vypočíta sa nasledovne:

(12)

$$PN_{netto} = ON + SR - PR$$

ON predstavujú obstarávacie náklady na poistné zmluvy

SR predstavuje správnu réžiu

PR sú náklady na provízie

Kapitálová požiadavka na solventnosť pri ktorej sa zohľadňuje ekonomické riziko rastu, alebo premenlivosti výnosov musia poisťovne vypočítať prostredníctvom dvoch samostatných vzorcov a to z dôvodu poplatkov na krytie nákladov na správu poistných zmlúv, ktoré sú určené na obdobie päť rokov alebo dlhšie a poplatky, ktoré sú určené najviac na päť rokov resp. nie sú určené vôbec.

Nasledujúce výpočty kapitálovej požiadavky na solventnosť budú špecifické pre neživotné poistenie, ktorého výsledky tvoria súčasť predkladaného výkazu. Kapitálová požiadavka na solventnosť pre odvetvie neživotného poistenia sa vypočíta z objemu poistného a priemerných nákladov na poistné plnenie. Súčasťou kapitálovej požiadavky na solventnosť je aj preukázanie minimálnej hodnoty kapitálovej požiadavky na solventnosť pre neživotné poistenie.

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre neživotné poistenie sa vypočíta na základe:

- a) objemu poistného
- b) priemerných nákladov na poistné plnenie.

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre odvetvie neživotného poistenia vypočítaná na základe objemu poistného

$$(13) \quad KPS = [0,18 \times \min(OP - OP_z; L) + 0,16 \times \max(0; OP - OP_z - L) + \frac{0,18}{3} \times \min(OP_z; L) + \frac{0,16}{3} \times \max(0; OP_z - L)] \times K_z$$

Kde OP predstavuje objem poistného. Vypočíta sa nasledovne :

(14)

$$OP = \max(PZ, ZP)$$

PZ predstavuje všetky sumy poistného, ktoré je upravené o stornované poistné a o poskytnuté zľavy. Splatnosť je podľa poistných zmlúv za sledované obdobie.

ZP je zaslúžené poistné za sledované obdobie z poistných zmlúv

OP_Z predstavuje objem poistného z poistných zmlúv v neživotnom poistení, ktoré sa týkajú poistenia chorôb. Je to len v tom prípade ak poisťovňa, zaistovňa alebo pobočka zahraničnej zaistovne vykonáva poistenie a zaistenie poistenia choroby na podobnom technickom základe ako u odvetvia životného poistenia za splnenia týchto podmienok:

- ✓ Na základe poistno-matematických metód sa vypočíta výška poistného
- ✓ Technická rezerva zohľadňuje nárast rizika, ktoré ovplyvňuje vek poisteného
- ✓ Bezpečnostná marža je započítaná do poistného
- ✓ Zrušiť poistnú zmluvu je povolené najneskôr pred uplynutím tretieho poistného roka
- ✓ Zvýšiť poistné (aj pre „ živé ” zmluvy) môže len poisťovňa, zaistovňa alebo pobočka zahraničnej poisťovne, zaistovne³⁴

L predstavuje 61 300 000 eur

Pomer zaistenia ohraničený hodnotou 0,5 zdola :

(15)

$$K_z = \max \left(0,5; \frac{NPP - PZ}{NPP} \right)$$

NPP predstavujú všetky sumy poistných plnení vrátane zmeny technickej rezervy poistných plnení za posledné tri roky

PZ je podiel na technických poistných plneniach spolu s technickými rezervami poistných plnení za posledné tri roky pre zaistovateľa.

Súčasťou výpočtu kapitálovej požiadavky na solventnosť vypočítanej na základe objemu poistného je výpočet objemu poistného a objemu poistného z poistných zmlúv, ktoré sa týkajú poistenia chorôb. Poistenie choroby môže vykonávať poisťovňa, zaistovňa alebo pobočka zahraničnej zaistovne, len na základe splnenia stanovených podmienok.

³⁴ http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_Vestnik/OPAT11-2015.pdf

Toto poistenie môže vykonávať na podobnom technickom základe ako u životného poistenia.

Kapitálová požiadavka na solventnosť pre neživotné poistenie vypočítaná na základe priemerných nákladov na poistné plnenie

$$(16) \quad KPS = [0,26 \times \min(PNPP - PNPP_z; L) + 0,23 \times \max(0; PNPP - PNPP_z - L) + \frac{0,26}{3} \times \min(PNPP_z; L) + \frac{0,23}{3} \times \max(0; PNPP_z - L)] \times K_z$$

PNPP predstavuje priemerné technické poistné plnenie vrátane zmien technickej rezervy na poistné plnenie.

(17)

$$PNPP = NPP / N$$

NPP vyjadruje technické poistné plnenie a zmeny technickej rezervy na poistné plnenie, ktoré je znížené o náhrady výšky plnenia poistných udalostí

N je počet rokov podľa § 3 ods. 1 tohto opatrenia

PNPP_z predstavujú priemerné technické poistné plnenia zo zmlúv v neživotnom poistení vrátane zmien technickej rezervy na poistné plnenie. Poistenie sa týka poistenia osôb a to, len v prípade ak poisťovňa, zaistovňa a pobočka zahraničnej zaistovne vykonáva poistenie a zaistenie poistenia choroby na podobnom technickom základe, ako pre odvetvie životného poistenia za splnenia nasledovných podmienok:

- ✓ Výška poistného sa vypočíta pomocou poistno-matematických metód, ktoré sa používajú v odvetví životného poistenia
- ✓ Technická rezerva, ktorá zohľadňuje zvyšovanie veku poisteného pri náraste rizika
- ✓ Započítanie bezpečnostnej marže v poistnom
- ✓ Možnosť zrušiť poistnú zmluvu najneskôr pred uplynutím tretieho poistného roka ako aj zvýšiť resp. znížiť poistné pre poistné zmluvy vrátane platných zmlúv má len poisťovňa, zaistovňa, pobočka zahraničnej poisťovne a zaistovne.³⁵

³⁵ http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_Vestnik/OPAT11-2015.pdf

L predstavuje 42 900 000 eur

Pomer zaistenia zdola ohraničený hodnotou 0,5.

(18)

$$K_z = \max \left(0,5; \frac{NPP - PZ}{NPP} \right)$$

NPP a PZ sa vzťahuje na technické poistné plnenie spolu so zmenami v technických rezervách určených na poistné plnenia za obdobie posledných troch rokov.

Výpočet kapitálovej požiadavky na solventnosť na základe priemerných nákladov na poistné plnenie je špecifické najmä z dôvodu, že súčasťou priemerného technického plnenia je aj zmena technickej rezervy na poistné plnenie. Priemerné technické poistné plnenie a zmena technickej rezervy sa vypočítajú aj pre poistenie choroby na podobnom technickom základe ako pre odvetvie životného poistenia.

Minimálna hodnota kapitálovej požiadavky na solventnosť pre odvetvie neživotného poistenia

(19)

$$MKPS = KPS_{t-1} \times \min(1; I_{RPP})$$

Vo vzorci sa používa kapitálová požiadavka na solventnosť:

MKPS vyjadruje jej minimálnu hodnotu

KPS_{t-1} ju predstavuje za predchádzajúci rok

I_{RPP} predstavuje index nárastu technickej rezervy vytvorenej na poistné plnenie, ktorý sa vypočíta:

(20)

$$I_{RPP} = \frac{RPP_{EoY}}{RPP_{BoY}}$$

Technická rezerva na poistné plnenie je vo vzorci klasifikovaná :

RPP_{EoY} na konci predchádzajúceho roka,

RPP_{BoY} na začiatku predchádzajúceho roka

Pri minimálnej hodnote kapitálovej požiadavky na solventnosť sa berie do úvahy kapitálová požiadavka za predchádzajúci rok ako aj index nárastu technickej rezervy na poistné plnenie, ktorý sa vypočíta podielom technickej rezervy na poistné plnenie na konci a na začiatku predchádzajúceho roka.

Výsledky jednotlivých výpočtov kapitálovej požiadavky na solventnosť sú zosumarizované v prvej časti výkazu, ktorý má názov sumár . Údaje poskytnuté vo výkaze musia byť vyplnené za poisťovaciu činnosť v členení podľa druhu poistenia a za zaistovaciu činnosť. Súčasťou výkazu sú všeobecné náležitosti, ktoré sú poisťovne povinné vyplniť. Všeobecné náležitosti prezentujú informácie o názve poisťovne (pobočky zahraničnej poisťovne), IČO, druhu vykonávaného poistenia, meno, priezvisko a telefónne číslo osoby zodpovednej za výkaz a osoby, ktorá výkaz vypracovala, stav ku dňu ,ako aj použitý kurz eura k uvedenému dátumu. Metodika na vypracovanie výkazu je súčasťou opatrenia. Výkaz sú poisťovne povinné predložiť Národnej banke Slovenska.

4.3 Vývoj Solventnosti poisťovní v SR v rokoch 2010-2015

Zákon o poisťovníctve ukladá poisťovniam povinnosť sledovať solventnosť. Sledovanie a vykazovanie solventnosti je dôležité pre každého účastníka finančného trhu. Je to z dôvodu zabezpečenia efektívne ochrany poistených, príjemcov poistenia, poisťovateľov, ale aj celého finančného trhu. Zmyslom sledovania solventnosti poisťovní je overiteľnosť schopnosti poisťovní plniť si svoje záväzky (súčasnú, budúcu). Pre poisťovne sledovanie solventnosti predstavuje účinný kontrolný mechanizmus, ktorý im slúži na zabezpečenie efektívneho chodu.

Pri sledovaní solventnosti si poisťovne znižujú riziko insolventnosti, ktorá môže ovplyvniť celkový pohľad na poisťovne resp. na všetky ostatné finančné inštitúcie. Insolventnosť jednej poisťovne môže ovplyvniť celý finančný sektor a preto je z pohľadu poisťovní dôležité sledovať solventnosť.

Vývoj solventnosti poisťovní poskytujúcich životné poistenie, neživotné poistenie a univerzálne poisťovne na Slovensku si priblížime v nasledujúcich tabuľkách a grafoch za obdobie od roku 2010 po rok 2015.

SMS- Skutočná miera solventnosti

PMS- Požadovaná miera solventnosti

GF-Garančný fond

MGF- Minimálna výška garančného fondu

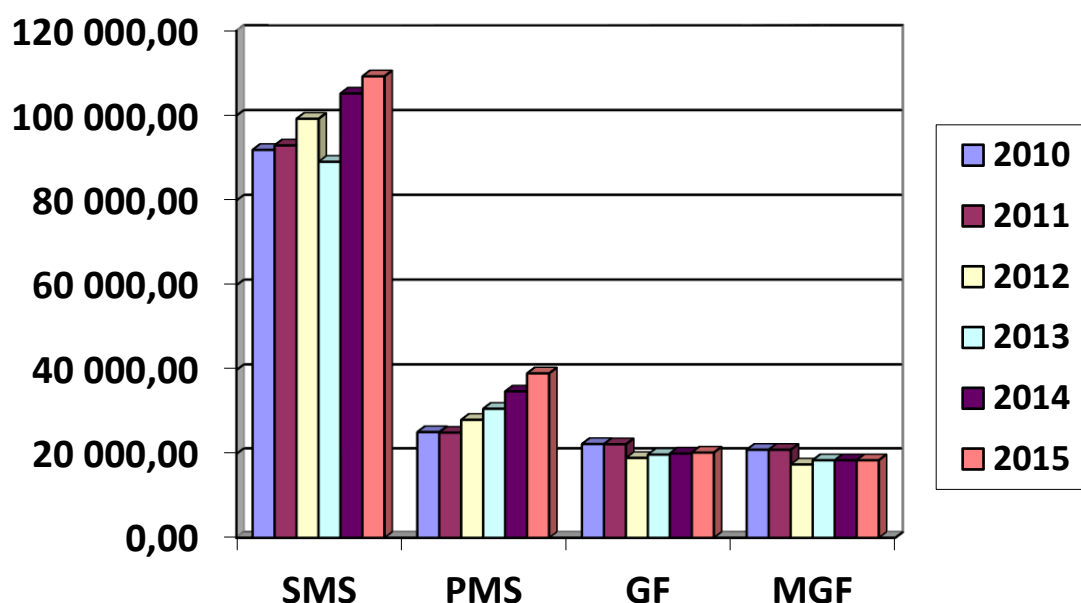
Tabuľka č. 8: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich životné poistenie

V tis. Eur	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SMS	91943,255	92993,134	99280,103	89130,278	105234,694	109292,045
PMS	25215,761	25075,757	28137,471	30774,107	34912,684	39214,920
GF	22362,239	22304,597	19050	19843,178	20106,394	20329,533
MGF	21000	21000	17500	18500	18500	18500
Pomer SMS/PMS	3,646	3,709	3,528	2,896	3,014	2,787

Zdroj: www.nbs.sk

Tabuľka prezentuje informácie o solventnosti poisťovní poskytujúcich životné poistenie v Slovenskej republike. Poskytuje informácie o skutočnej miere solventnosti, požadovanej miere solventnosti, garančnom fonde, minimálnej výške garančného fondu a pomeru skutočnej miery solventnosti a požadovanej miery solventnosti. Následne si graficky znázorníme vývoj solventnosti pre poisťovne poskytujúce životné poistenie za obdobie od roku 2010- 2015.

Graf č. 1: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich životné poistenie

Zdroj: www.nbs.sk

Najväčší rast môžeme vidieť v skutočnej miere solventnosti, ktorá sa zvýšila o 17 348, 79 tis. Eur v porovnaní rokov 2010 a 2015. Hodnota skutočnej miery solventnosti je vyššia takmer o trojnásobok v porovnaní s požadovanou mierou solventnosti. V sledovanom období veľké rozdiely v jednotlivých hodnotách nevidujeme. Rastúcu tendenciu má najmä požadovaná miera solventnosti, ktorá predstavuje z roka na rok vyššiu hodnotu. Garančný fond v rokoch 2010 a 2011 mal vyššiu hodnotu ako v roku 2014 resp. 2015, kedy sa garančný fond zvýšil len o 223, 14 tis. Eur. Minimálna výška garančného fondu má v od roku 2013 rovnakú výšku pričom v porovnaní s rokom 2010 (resp. 2011, kedy hodnota garančného fondu bola rovnaká) sa znížila o 2500 tis. Eur.

V nasledujúcej tabuľke si prezentuje vývoj solventnosti poisťovní poskytujúcich neživotné poistenie v Slovenskej republike. Údaje o jednotlivých ukazovateľoch od roku 2013 po rok 2015 Národná banka Slovenska nezverejnila, preto predstavujú nulovú hodnotu.

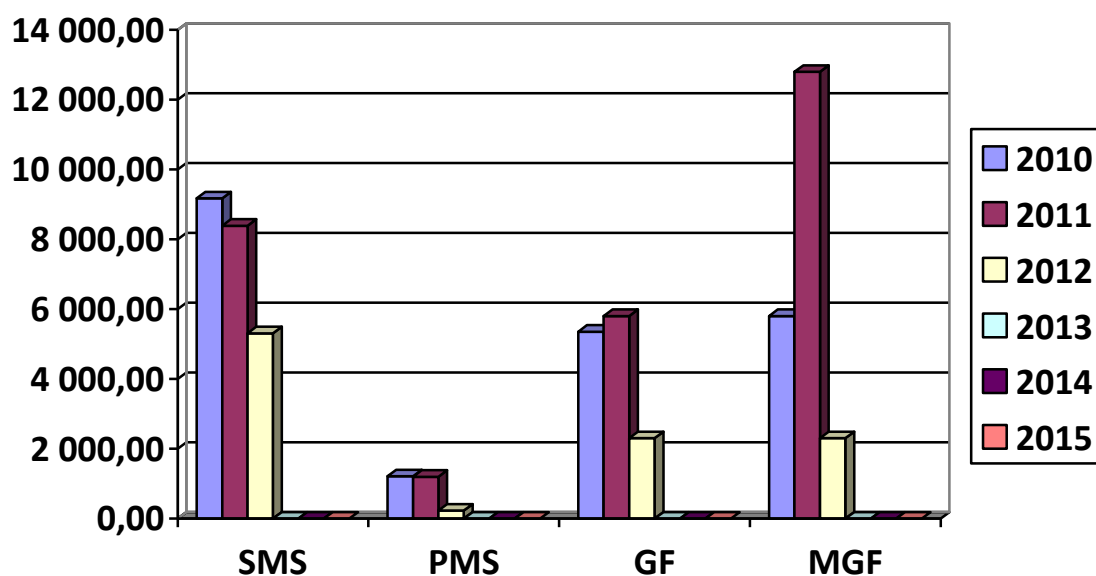
Tabuľka č. 9: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich neživotné poistenie

V tis. Eur	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SMS	9177	8392	5307	0	0	0
PMS	1209,395	1198,509	228,600	0	0	0
GF	5354,491	5800	2300	0	0	0
MGF	5800	12800	2300	0	0	0
Pomer SMS/PMS	0,2085	0,0936	0,099	0	0	0

Zdroj: www.nbs.sk

Grafické znázornenie jednotlivých ukazovateľov vypovedá v prípade skutočnej miery solventnosti poisťovní poskytujúcich neživotné poistenie o klesajúcej tendencii. V roku 2010 bola hodnota SMS vo výške 9177 tis. Eur pričom v roku 2012 len vo výške 5307 tis. Eur čo predstavuje zníženie vo výške 3870 tis. Eur. Klesajúcu tendenciu v neživotnom poistení má aj požadovaná miera solventnosti. Skutočná miera solventnosti v roku 2013 je o takmer dvadsaťkrát vyššia než požadovaná miera solventnosti. V porovnaní s poisťovňami poskytujúcimi životné poistenie je tento rozdiel horibilne vyšší. Ako môžeme vidieť garančný fond mal taktiež klesajúcu tendenciu. Minimálna výška garančného fondu vzrástla v roku 2011 až na výšku 12 800 tis. Eur čo je v porovnaní s rokom 2012 o 10 500 tis. Eur viac.

Graf č. 2: Solventnosť poisťovní v SR poskytujúcich neživotné poistenie

Zdroj: www.nbs.sk

Univerzálne poisťovne sú poisťovne, ktoré vykonávajú životné aj neživotné poistenie súčasne. Nasledovná tabuľka poskytuje informácie o ukazovateľoch solventnosti univerzálnych poisťovní na území Slovenskej republiky.

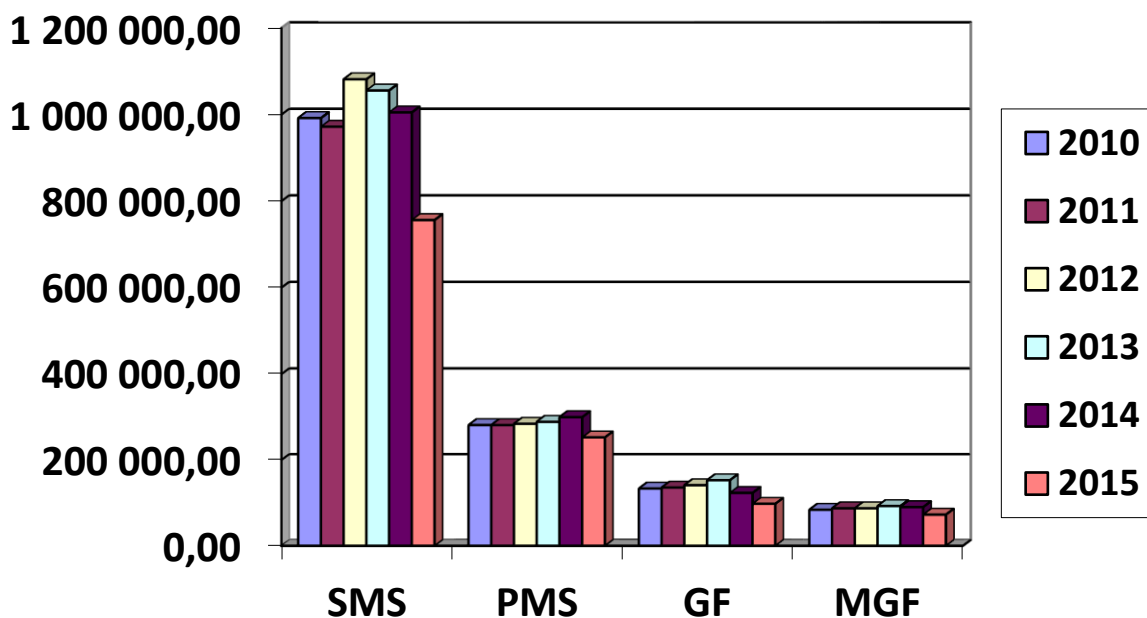
Tabuľka č. 10: Solventnosť univerzálnych poisťovní v SR

V tis. Eur	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SMS	992262,410	972157,017	1081833,018	1055918,822	1005258,554	756441,349
PMS	281510,256	281484,025	284542,087	289070,942	299941,631	252799,777
GF	133532,537	135783,698	141233,405	152863,892	123341,632	97967,040
MGF	83900	87400	87400	92600	90174	72600
Pomer SMS/PMS	3,525	3,454	3,802	3,653	3,352	2,992

Zdroj: www.nbs.sk

Grafické znázornenie ukazovateľov solventnosti univerzálnych poisťovní zobrazí rozdiely, ktoré vznikli medzi jednotlivými rokmi sledovania vývoja solventnosti výhradne pre univerzálne poisťovne.

Graf č. 3: Solventnosť univerzálnych poisťovní v SR

Zdroj: www.nbs.sk

Vývoj jednotlivých ukazovateľov solventnosti univerzálnych poisťovní má taktiež klesajúcu tendenciu a čo môžeme vidieť pri ukazovateľoch skutočnej miery solventnosti a požadovanej miery solventnosti. Skutočná miera solventnosti v roku 2015 klesla v porovnaní s najvyššou hodnotou skutočnej miery solventnosti dosiahnutej v roku 2012 o 325 391,67 tis. Eur. Požadovaná miera solventnosti mala takmer rovnaké hodnoty v sledovanom období. Najvyššiu hodnotu požadovanej miery solventnosti môžeme vidieť v roku 2014 a to vo výške 299 941, 631. V rokoch 2010 a 2011 bola jej výška takmer rovnaká resp. rozdiel bol len vo výške 26, 231 tis. Eur. Garančný fond a minimálna výška garančného fondu v sledovanom období nepreukazujú významnú zmenu hodnôt oproti ostatným sledovaným obdobiam.

Skutočnú a požadovanú mieru solventnosti sú poisťovne povinné preukázať prostredníctvom aplikačného programového systému STATUS DFT – Zber, spracovanie a uchovávanie štatistických údajov subjektov finančného trhu Slovenskej republiky . Vo výkaze Solventnosť poisťovne a pobočky zahraničnej poisťovne Ppn (SOI) 20-01 sa vyplňajú všetky poistné druhy (neživotné, životné), ktoré je poisťovňa oprávnená vykonávať a všetky položky uvedené v tomto výkaze. Výkaz sa prekladá elektronicky NBS.

4.4 Vývoj medzinárodného štandardu finančného vykazovania

Poistné zmluvy

4.4.1 Medzinárodný štandard IFRS 4

Vznik štandardu IFRS 4 sa datuje v roku 2004, kedy vznikla potreba zamerania sa na zložité a koncepčné problémy vznikajúce pri účtovaní poistných zmlúv a na celkové klasifikovanie poistných zmlúv. IASB vyvinula štandard IFRS 4 ako dočasné riešenie pri potrebe vytvorenia stabilnej platformy účtovných štandardov. Cieľom štandardu IFRS 4 bolo dosiahnutie zlepšenia účtovania poistných zmlúv, zavedenie efektívneho a primeraného zverejňovania informácií a zlepšenie pochopiteľnosti údajov vyplývajúcich z účtovnej závierky poisťovní.

IFRS 4 Fáza I

Štandard IFRS 4 sa vzťahuje na zmluvy, ktorých poisťovňa alebo zaistovňa preberá na seba riziko. Tento štandard sa nezaoberá zverejňovaním a účtovaním priamych poisťných zmlúv, tým sa zaoberá Fáza II tohto štandardu.

Štandard IFRS 4 priniesol jednotnú definíciu pojmov poisťná zmluva a poisťné riziko, ktoré sú potrebné na porovnanie vykazovania poisťovní. Prínosom Fázy I tohto štandardu bolo zavedenie konceptu reálnej hodnoty (fair value) v zhodnocovaní aktív poisťovní. Táto reálna hodnota sa vzťahuje len na položky ktoré sú aktívne v rámci IFRS 4 a to konkrétne na oceňovanie bilančných položiek, na základe odhadu ich trhovej hodnoty alebo hodnoty z používania. Tento prínos ukončil aplikovanie princípu historickej hodnoty. Zhodnotenie aktív na reálnu hodnotu sa neaplikuje na všetky aktíva rovnako z dôvodu že boli zahrnuté len niektoré prvky dlhodobého majetku. Zhodnotenie pasív sa predpokladá rovnakým princípom. Z dôvodu existencie početných nedostatkov sa tento štandard bral ako dočasný (resp. mostík na vypracovanie fázy II) a už po prvej publikácii bolo jasné, že v blízkej budúcnosti musí nasledovať ďalšia norma, ktorá doplní pôsobnosť prvej fázy.

IFRS 4 Fáza II

Štandard IFRS 4 fáza II obsahuje účtovné zmeny a návod pre poisťovne (zaistovne) o účtovaní, oceňovaní, prezentácii ako aj zverejnenie pre zmluvy, ktoré obsahujú významné poisťné riziko. Prostriedky používané v štandarde IFRS 4 Fáza II predstavujú dva piliere, pomocou ktorých sa merajú neutrálne poisťné zmluvy. Pilieri sa skladajú z prirážky zmluvných služieb a z rizikovej prirážky.

Prirážka zmluvných služieb predstavuje peňažnú prirážku hodnote zmluvy, ktorej výška závisí od poisťovne. Výška zmluvnej prirážky sa stanovuje na základe odhadu zisku z poisťnej zmluvy, ktorý poisťovňa (zaistovňa) očakáva. Riziková prirážka predstavuje čiastku, ktorú poisťovňa požaduje z dôvodu neistoty, ktorá jej vzniká z budúcich peňažných tokov, ktoré bude musieť vyplatiť poistenému, príjemcovi poistenia v rámci odškodnenia pri poisťnom plnení.

Požiadavky vyplývajúce zo Solventnosti II a IFRS 4 Fáza II budú na poisťovne (zaisťovne) vyvíjať nátlaky v oblasti zefektívnenia prevádzkových finančných modelov, interných a pracovných procesov, ako aj požiadavku na zvýšenie prevádzkového personálu. IFRS 4 Fáza II núti finančné oddelenie poisťovne a zaisťovne k zvýšeniu efektívnosti a k zvýšeniu úrovne integrácie medzi aktuárskymi a finančnými procesmi.

Nasledujúcej časti diplomovej práce si charakterizujeme a porovnáme štandard IFRS 4 vo fáze II so smernicou Solventnosť II.

Porovnanie IFRS 4 Fáza II a Smernice Solventnosť II

IFRS 4 Fáza II a Smernica Solventnosť II sú smernice, ktoré významne ovplyvnili poisťovníctvo v celej Európskej únii. Existujú určité podobnosti medzi požiadavkami IFRS 4 Fáza II a Solventnosti II, čo vytvára potenciál synergie pri uplatňovaní. Podobnosť medzi požiadavkami je aj pri modernizácii systémov a procesov. Rozdiely sú najmä v tom, že IFRS 4 zavádza také požiadavky, ktoré presahujú rámec pôsobnosti Solventnosti II. IFRS 4 sa vzťahuje na všetky zmluvy, ktoré spĺňajú definíciu poistnej zmluvy pričom smernica Solventnosť II sa vzťahuje na všetky činnosti poisťovne. Rozdiel vzniká v tom, že niektoré zmluvy, ktoré sú v pôsobnosti Solventnosti II nemusia byť v rozsahu pôsobnosti IFRS 4, čo sa objavuje najmä pri poistných zmluvách viazaných na investičné zmluvy so žiadnou alebo veľmi malou dávkou pri úmrtí.

Tabuľka č. 11: Smernica Solventnosť II

Smernica Solventnosť II	
<i>Čo to je</i>	Regulácia
<i>Cieľ</i>	Vedie ku konkurenciaschopnosti produktov (z hľadiska cien a funkcií) so zameraním na požiadavku solventnosti kapitálu
	Zvýšiť úroveň ochrany poisteného
<i>Zameranie</i>	Všetky poistné a zaistné zmluvy rámci krajín Európskeho hospodárstva
<i>Likvidita poistného</i>	Špecifické bezrizikové sadzby (rovnako ako likviditná prirážka)

<i>Uznanie zisku</i>	Hneď pri podpise zmluvy
<i>Všeobecné režijné náklady</i>	Súčasťou peňažných tokov

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 12: IFRS 4

IFRS 4	
<i>Čo to je</i>	Štandard finančného výkazníctva
<i>Cieľ</i>	Uplatňovať jednotné účtovné štandardy (pre všetky typy poistných zmlúv)
	Zmenšiť rozdiely medzi štandardami používanými v poisťovníctve
<i>Zameranie</i>	Zmluvy s významným poistným rizikom
	Zmluvy s podielmi na prebytku
<i>Likvidita poistného</i>	Nezadáva žiadne obmedzenie
<i>Uznanie zisku</i>	Počas trvania poistnej zmluvy
<i>Všeobecné režijné náklady</i>	Nesmú byť súčasťou peňažných tokov

Zdroj: vlastné spracovanie

Podobnosti medzi IFRS 4 Fáza II a Smernicou Solventnosť II:

- ✓ kladú dôraz na poisťovateľove vlastné hodnotenia ale aj riadenie rizík v podnikaní
- ✓ evidujú odklon o presných a záväzných pravidiel a prijatie postupov, ktoré sú založené viac na riziku a princípoch
- ✓ prístup aktuálneho oceňovania (predpokladá sa zvýšenie volatility účtovnej závierky)
- ✓ kvalifikovaný odhad
- ✓ diskontná sadzba je súčtom bezrizikovej sadzby a likviditnej prirážky.

V poisťovníctve sa štandardy vykazovania líšia, čo spôsobuje zmätok a rozpor pri porovnávaní účtovných výsledkov z rôznych geografických oblastí. Smernica Solventnosť II a IFRS 4 majú za cieľ zlepšiť transparentnosť a porovnateľnosť poisťovní a zaistovní z regulačného a účtovného hľadiska.

4.4.2 Medzinárodný štandard IFRS 17

Štandard IFRS 4 bol vytvorený len, ako dočasné riešenie z dôvodu potreby vytvoriť stabilnú platformu účtovných štandardov a v dôsledku povinnosti používania IFRS v mnohých krajinách. Nový štandard IFRS 17 Poistné zmluvy bude vydaný až v prvej polovici roka 2017. Jeho účinnosť sa predpokladá v roku 2021. Nový štandard by mal napomôcť poisťovniam a zaistovniam pri oceňovaní, účtovaní a zverejňovaní požiadaviek na poistné zmluvy. Tento štandard vznikol najmä z dôvodu overenia účtovania poistných zmlúv. Predpokladá sa, že nový Štandard IFRS 17 pozitívne ovplyvní európsky poistný trh.

Podľa nadchádzajúceho modelu IFRS 17 by sa záväzky vyplývajúce z poistných zmlúv mali vypočítavať na základe súčasnej hodnoty budúcich peňažných tokov poistného, pričom sa poisťovne budú musieť zamerať aj na rezervu na riziko. Ak pri uzatvorení poistnej zmluvy súčasná hodnota budúcich peňažných tokov predstavuje zisk, model by tiež vyžadoval tzv. zmluvné servisné rozpätie na kompenzáciu dňa kedy poisťovňa dosiahne na základe poistnej zmluvy zisk. Zmluvná marža služieb by sa postupne rozpúšťala počas trvania poistnej zmluvy. Použitie súčasných diskontných sadzieb by zabezpečilo zvýšenie porovnateľnosti medzi jednotlivými poisťovňami a inými inštitúciami. Ďalšou výhodou je zvýšenie konzistentnosti pri účtovaní poistných zmlúv. Jednou zo zmien, ktoré by mal priniesť tento štandard je nová prezentácia výkazu ziskov a strát pre poistné zmluvy spolu so zmenami v definíciách príjmov a požiadaviek na zverejňovanie informácií. Štandard bude špecifický aj pre určité typy zmlúv. Obavy vyplývajúce z nového štandardu sa týkajú najmä nestálostí v účtovných výsledkoch.

Záver

Poist'ovne pôsobiace na poistnom trhu Slovenskej republiky sa musia prispôsobovať rôznym legislatívnym zmenám a neustálemu vývoju. Hlavnou úlohou poist'ovne je zmierniť nepriaznivé dôsledky náhodných škodových udalostí, ktoré môžu vzniknúť poistenému pri každodennej činnosti. Náročnosť a zložitosť činnosti, ktorú vykonávajú poist'ovne si vyžaduje vysokú mieru kontroly dodržiavania pravidiel, ktoré sú vydané vo forme záväzných právnych predpisov (zákonov, smerníc, opatrení a iné). Dodržiavanie pravidiel kontroluje Národná banka Slovenska.

Solventnosťou poist'ovne sa rozumie jej schopnosť disponovať s dostatočným množstvom vlastných zdrojov, ktoré bude môcť použiť na úhradu záväzkov vyplývajúcich z poistných zmlúv a to i v prípade ekonomicky nepriaznivých situácií. Solventnosť je pravidelne kontrolovaná v rámci dohľadu nad poist'ovníctvom. Cieľom zabezpečenia solventnosti nie je potreba vlastniť množstvo vlastných zdrojov, ktoré sú pre poist'ovne svojou veľkosťou neprimerané ale zmyslom regulácie solventnosti je zabezpečiť, aby poist'ovňa vlastnila taký kapitál, ktorý bude adekvátny svojmu rizikovému profilu. Poist'ovne musia spĺňať dve základné požiadavky a to SCR a MCR. SCR si poist'ovne musia stanoviť na takej úrovni, aby si zabezpečili plnenie svojich záväzkov voči poistníkom a príjemcom poistenia. MCR predstavuje takú úroveň kapitálu pod ktorú, by finančné prostriedky poist'ovne nemali klesnúť. V prípade ak by taká situácia nastala orgán dohľadu má právo pozastaviť povolenie na vykonávanie činnosti. Z tohto dôvodu je potrebné, aby si poist'ovne dokázali ustrážiť výšku vlastných zdrojov a požiadaviek pri výpočte SCR a MCR.

Pravidlá sledovania solventnosti si prešli mnohými zmenami. Jednou zo zmien ktoré ovplyvňujú solventnosť poist'ovní je Smernica Solventnosť II, ktorá je náhradou za smernicu Solventnosť I. Solventnosť II ovplyvnila dohľad nad poist'ovníctvom, zabezpečila zosúladenie poistného trhu a zvýšenie ochrany poistníkov a oprávnených osôb a poukázala na dôležitosť riadenia rizík a ich krytie vlastnými zdrojmi. Súčasťou každej stratégie poist'ovní by mal byť postup hodnotenia svojich celkových potrieb, ktoré sa týkajú solventnosti vzhľadom na svoj rizikový profil.

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo sledovanie a vyhodnocovanie kapitálovej požiadavky na solventnosť. Teoretické poznatky o smernici Solventnosť II, jej vývoj a implementáciu ako aj poznatky o medzinárodnom štandarde poistné zmluvy a jeho zmeny, ktoré sme uplatnili v praktickej časti diplomovej práce. Dôležitou súčasťou teoretickej časti diplomovej práce bolo poukázať na dôležité legislatívne právne predpisy v rozdelení na nadnárodnú a národnú právnu úpravu solventnosti.

Praktická časť prezentuje výsledky práce. Prináša charakteristiku dokumentov ktoré sú poisťovne povinné predkladať s významným zameraním sa na správu o solventnosti a finančnom stave (SFCR). Charakterizovali sme spôsob výpočtu základnej kapitálovej požiadavky na solventnosť a minimálnej kapitálovej požiadavky. Poukázali sme na rozdielne výpočty kapitálovej požiadavky na solventnosť pre životné a neživotné poistenia. Prezentovali sme vývoj solventnosti poisťovní na Slovensku za vybrané obdobie od roku 2010 až po rok 2015, ktoré sme znázornili pomocou tabuliek a grafov. Charakterizovali sme vznik, vývoj a aktuálny stav týkajúci sa medzinárodného štandardu Poistné zmluvy. Nový medzinárodný štandard IFRS 17 bude nahrádzať medzinárodný štandard IFRS 4. Predpokladá sa že štandard IFRS 17 by mal pozitívne ovplyvniť európsky poistný trh. Tento štandard by mal byť vydaný v prvej polovici roka 2017 s predpokladanou účinnosťou od roku 2021. Jednou zo zmien, ktoré by mal priniesť tento štandard je, že záväzky, ktoré vyplývajú z poistných zmlúv, by sa mali vypočítavať na základe súčasnej hodnoty budúcich peňažných tokov poistného, čo by malo zabezpečiť zvýšenie porovnateľnosti medzi jednotlivými poisťovňami a inými inštitúciami. Štandard by mal pozmeniť definíciu príjmov ako aj požiadaviek na zverejňovanie informácií a to napr. pri novej prezentácii výkazu ziskov a strát.

Vypracovaním diplomovej práce sme získali množstvo nových informácií a nadobudli sme užitočné a zaujímavé poznatky o problematike sledovania a vyhodnocovania kapitálovej vybavenosti poisťovní a poznatkov o medzinárodnom štandarde Poistné zmluvy.

Zoznam použitej literatúry

Knihy/Monografie:

1. ČEJKOVÁ, V.- MARTINOVIČOVÁ, D.- NEČAS, S. 2011 - Poistný trh. Bratislava Iura Edition. 2011. 222 s. ISBN 978-80-8078-399-0.
2. DRUGDOVÁ, B. 2013. Podnikové poistenie, Teória a prax. Bratislava. ŠEVT. 2013. 206s. ISBN 978-80-8106-056-4.
3. DUCHÁČKOVÁ, E. 2005. Principy pojištění a pojišťovnictví, 2.vyd. Praha: Ekopress, 2005, 178 s. ISBN 80-86119-92-0.
4. HULEŠ, J. HORNIGOVÁ, J. 2009. Účetnictví pojišťoven. 2.vyd. Praha: LINDE, 2009. 287s. ISBN 978-80-7201-753-9.
5. KAFKOVÁ, E. a kol. 2010. Základy poist'ovnictva. Bratislava. Ekonóm. 2012. 244s. ISBN 978-80-225-3363-8.
6. KOMORNÍK, J.- FUTEJ, D.- NOVÁČKOVÁ, D.- BAHLEDA, M. Základy poist'ovnictva Európskej únie. Bratislava. Eurounion, 2001. 182 s. ISBN 80-88984-27-0.
7. KOŠÍK, O. 2007 Poist'ovnictvo-Vybrané problémy. Bratislava. Občianskej združenie ekonómia. 2007. 130 s. ISBN 978-80-8083-370-1.
8. LITTOVÁ, Z.- MARKO, P.- VACHÁLKOVÁ, I. 2012. Riziko v poist'ovnictve. Bratislava. Ekonóm, 2012. 114 s. ISBN 978-80-225-3385-0.
9. MAJTÁNOVÁ, A. a kol. 2009. Poist'ovnictvo. Bratislava. Iura Edition, 2009. 321 s. ISBN 978-80-8078-260-3.
10. MAJTÁNOVÁ, A.- VACHÁLKOVÁ, I. 2009. Solventnosť, nové trendy v riadení poist'ovní. Bratislava. Iura Edition 2009. 139 s. ISBN 978-80-8078-261-0.
11. MAJTÁNOVÁ, A.-DAŇHEL, J.-DUCHÁČKOVÁ, E.-KAFKOVÁ, E. Poist'ovnictvo, Teória a prax. Ekopress, 2006. 288 s. ISBN 80-86929-19-1
12. MELUCHOVÁ, J. 2000. Poist'ovnictvo a účtovnictvo poist'ovní. 2.vyd. Bratislava. Iura Edition. 2004. 314s. ISBN 80-8904-95-5.
13. MELUCHOVÁ, J. 2009. Účtovnictvo a vykazovanie poist'ovní podľa IFRS. Bratislava. Iura Edition, 2009. 280 s. ISBN 979-80-8078-278-8.
14. MESRŠMÍD, J. 2015. Regulace pojišťovnictví v EU. 1.vyd. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2015. 178 s. ISBN 978-80-7431-146-8

15. PASTORÁKOVÁ, E. 2007. Solventnosť poisťovní. Bratislava. Daniel NETRI, 2007, 106s. ISBN 978-80-969567-2-2.
16. PASTORÁKOVÁ, E.- BROKEŠOVÁ, Z. Finančná analýza v poisťovniach. Bratislava: Ekonóm, 2013. 232 s. ISBN 978-80-225-3684-4.

Legislatívne zdroje:

1. Odporúčanie Útvaru dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska zo 17.mája 2016 č. 3/2016 o predkladaní a zverejňovaní informácií pre sektor poistenia a zaistenia
2. Opatrenie Národnej banky č. 11/2015 z 5.októbra 2015 o solventnosti pre poisťovne, na ktoré sa uplatňuje osobitný režim
3. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II),
4. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/51/EÚ zo 16. apríla 2014 (smernica Omnibus II)
5. Zákon č. 39/2015 Z. z. Zákon o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
6. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
8. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

Články v elektronických časopisoch a iné príspevky:

1. http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/docs/markt-2506-04/amended-framework_sk.pdf
2. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0138&qid=1437566018112&from=SK>
3. <http://maag.euba.sk/documents/Outsourcingvpoistovnictve.pdf>
4. <http://treasurypeer.com/dummies-2/solvency-ii-for-dummies/>
5. <http://www.actuarialpost.co.uk/wiki/solvency-1----2-8.htm>
6. http://www.derivat.sk/files/casopis%202011/2011_Jun_Balaz-Majtanova.pdf
7. <http://www.derivat.sk/files/mur/Ukazovatele%20likvidity.pdf>

8. <http://www.etrend.sk/firmy/podstata-poistnej-zmluvy-je-dolezitejsia-ako-forma.html>
9. <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=4749>
10. <http://www.hanfa.hr/EN/nav/120/solvency-ii.html>
11. <http://www.investopedia.com/terms/s/solvency-capital-requirement.asp>
12. <http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2015/ifrs-4-phase-2-comparison.pdf>
13. <http://www.minimum-capital-requirement.com/>
14. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/05_biatec1009_palus_gondova_SK.pdf
15. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/Analyza_priprav_enosti_poistovni_na_Solventnost_II.pdf
16. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/Solventnost_II.pdf
17. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/Sprava_NBS_o_QIS5_v_poistnom_sektore.pdf
18. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Poistovnictvo/web_Q_and_A.pdf
19. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_Vestnik/OPAT11-2015.pdf
20. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2011/biatec0611.pdf
21. <http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/legislativa/narodna-legislativa>
22. <http://www.nbs.sk/sk/stresove-testovanie-poistovni>
23. <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/67201/ten-things-you-need-to-know-about-solvency-ii>
24. <http://www.toezicht.dnb.nl/en/2/51-224687.jsp>
25. <http://www.toezicht.dnb.nl/en/2/51-231301.jsp>
26. http://www3.ekf.tuke.sk/work/Konferencia%20Herlany/zbornikCD/doc/Fecenko_Stresnakova.pdf
27. <https://control.zeb.eu/news/challenges-implementing-ifrs-4-phase-ii>
28. <https://eiopa.europa.eu/Pages/Financial-stability-and-crisis-prevention/Stress-test-2014.aspx>

29. <https://eiopa.europa.eu/Publications/QIS/CEIOPS-DOC-19-07%20QIS3%20Report.pdf>
30. <https://eiopa.europa.eu/Publications/QIS/CEIOPS-FS-0106Rev32006-03-17PA.pdf>
31. <https://eiopa.europa.eu/Publications/QIS/QIS2-SummaryReport.pdf>
32. <https://www.iasplus.com/en/meeting-notes/iasb/2015/july/insurance>
33. <https://www.iasplus.com/en/meeting-notes/iasb/2015/october/insurance-and-ifs-9>
34. <https://www.iasplus.com/en/standards/ifs/ifs4>
35. <https://www.iasplus.com/en/standards/ifs/ifs4>
36. https://www.ifa-ulm.de/index.php?id=41&tx_ttnews%5Btt_news%5D=26&cHash=b5bb5f68099d07b89ef4c8490a83a877
37. https://www.slaspo.sk/?s-cv-contentID=search&s-search-ispostback=1&s-search-full=1&s-search-search_value=solventnos%BB&submit=H%B5ada%BB